

**ЗВІТ
про стратегічну екологічну оцінку**

**Регіонального плану управління відходами у
Дніпропетровській області до 2030 року**

Дніпро - 2020 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ОБСЯГ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ	4
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ «РЕГІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ»	6
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	10
3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ	23
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ.....	27
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	31
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ	33
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	41
8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ	42
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	44
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)	50
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦЬОЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ	51
ВИКОНАВЦІ ЗВІТУ ЗІ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ.....	53

ПЕРЕДМОВА

Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – це інструмент стратегічного планування, направлений на включення екологічних пріоритетів в програми, плани, політики.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища та сприяння інтеграції екологічних заходів у підготовку планів з метою просування сталого розвитку. Це системний інструмент оцінки який підтримує та інформує про процес прийняття рішень.

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», документи державного планування – стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування підлягають проведенню стратегічної екологічної оцінки.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку складається до затвердження документа державного планування та повинен містити з урахуванням змісту і рівня деталізації документа державного планування, сучасних знань і методів оцінювання інформацію згідно статті 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Регіональний план управління відходами у Дніпропетровській області на період до 2030 року підпадає під визначення документа державного планування і дію Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

У звіті проводиться попередня комплексна оцінка можливих впливів на навколишнє природне та соціальне середовище, що можуть виникати в процесі реалізації документа державного планування (ДДП) - «Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області на період до 2030 року» (далі - РПУВ).

РПУВ спрямований на досягнення національних цілей управління відходами на території Дніпропетровської області з урахуванням місцевих особливостей, а також вирішення наявних та попередження виникнення нових проблем області, що мають відношення до сфери управління відходами із забезпеченням мінімізації навантаження на довкілля, здоров'я населення та якість життя.

Замовником СЕО є Дніпропетровська обласна рада в особі Комунального підприємства «Дніпропетровський обласний центр поводження з відходами» Дніпропетровської обласної ради».

ОБСЯГ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Методологія проведення СЕО

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» методологія проведення процедури складається з шести етапів:

- 1) визначення обсягу СЕО;
- 2) складання звіту про СЕО;
- 3) проведення громадського обговорення та консультацій;
- 4) врахування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій;
- 5) інформування про ухвалення ДДП;
- 6) моніторинг наслідків виконання ДДП для довкілля, у т.ч. для здоров'я населення.

Обсяг стратегічної екологічної оцінки

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) виконується в обсягах визначених статтею 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та відповідно до «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 №296 «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».

Першим завданням СЕО є визначення обсягу (скоупінг) стратегічної екологічної оцінки та ключових екологічних проблем, коло органів влади та зацікавлених сторін, які братимуть участь у консультаціях, і необхідного ступеня залучення громадськості до консультацій і участі у СЕО.

В ході проведення СЕО мають бути оцінені ймовірні наслідки реалізації документа державного планування «Регіональний план управління відходами у Дніпропетровській області на період до 2030 року», зокрема, мають бути оцінені наслідки для таких компонентів довкілля: ґрунти, атмосферне повітря, водні ресурси, стан фауни, флори, біорізноманіття, кліматичні фактори, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я.

Фізичні, хімічні чи біологічні характеристики відходів створюють чи можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини та вимагають спеціальних методів і засобів поводження з ними.

РПУВ передбачає створення відповідної інфраструктури та визначає завдання, які покликані створити комплексну систему поводження з відходами, що в свою чергу мінімізує шкідливий вплив на здоров'я населення.

Для територій з природоохоронним статусом під час проведення СЕО варто оцінити ймовірні наслідки реалізації заходів регіонального плану управління відходами на території рекреаційних зон та території і об'єктів природно-заповідного фонду.

Процедура СЕО

В рамках процедури СЕО були здійснені наступні кроки:

1) Складено Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту «Регіональний план управління відходами Дніпропетровської області на період до 2030 року» та опубліковано її в двох друкованих ЗМІ:

- газета «Національний інформаційний бюлетень оцінки впливу на довкілля» №49 (110) від 11 грудня 2020 року;

- газета «Сталий розвиток» №193 від 11 грудня 2020 року.

2) Заяву також опубліковано на офіційному веб-сайті Дніпропетровської обласної ради (<https://oblrada.dp.gov.ua>) в розділі «Новини» – 10 грудня 2020 року. Строк подання зауважень і пропозицій до Заяви про визначення обсягу СЕО становив 15 днів з дня оприлюднення.

3) Комунальним підприємством «Дніпропетровський обласний центр поводження з відходами» Дніпропетровської обласної ради було направлено Заяву про визначення обсягу СЕО до Департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської ОДА та Департаменту охорони здоров'я Дніпропетровської ОДА.

4) Після закінчення терміну громадського обговорення Заяви отримано лист Департаменту охорони здоров'я Дніпропетровської ОДА щодо рекомендацій розгляду та врахування в Звіті про СЕО певних питань.

5) Протягом громадського обговорення Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки звернень, зауважень та пропозицій від громадськості не надходило.

Методичні підходи при здійсненні СЕО

При здійсненні стратегічної екологічної оцінки «Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області на період до 2030 року» застосовувались наступні методичні підходи:

1. стратегічний аналіз- базується на аналізі стратегічних пріоритетів, цілей та завдань;
2. імпактний підхід - базується на методах оцінки впливів та ризиків та прогнозуванні очікуваних наслідків.

Прогнози за результатами імпактного підходу в контексті СЕО проекту Регіонального плану управління відходами Дніпропетровській області на період до 2030 року не є досить точними, оскільки відсутня точна інформація про технології які можуть бути застосовані при будівництві сміттесортувальних ліній/сміттєпереробних підприємств. На рівні регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області на період до 2030 року інформація про розміщення майбутніх об'єктів інфраструктури наявна лише в загальному вигляді.

Проте імпактний підхід використовувався для якісної та кількісної оцінки, а також в цілях створення інструментів для наступних етапів стратегічного планування і проектування вже безпосередньо об'єктів інфраструктури управління відходами. Дана оцінка має дещо обмежений характер.

На наступних етапах стратегічного планування рекомендується поглиблений аналіз та формування індикаторів.

Джерела інформації для проведення СЕО

Для проведення стратегічної екологічної оцінки була використана інформація та доповіді про стан довкілля, статистична інформація, інформація, яка включена в акти законодавства, які мають відношення до проекту документу державного планування, дані моніторингу стану довкілля, експертні оцінки та інша доступна інформація.

Для проведення стратегічної екологічної оцінки, зокрема, було здійснено:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- проведення аналізу слабких та сильних сторін регіонального плану управління відходами з точки зору екологічної ситуації;
- забезпечення можливості участі громадськості у стратегічній екологічній оцінці;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки впливу заходів передбачених в регіональному плані управління відходами на складові довкілля та на стан здоров'я населення;
- моніторинг фактичного впливу впровадження заходів передбачених в регіональному плані управління відходами на довкілля.

Документи стосовно управління відходами

Регіональні стратегії, програми, плани

- **Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року** (рішення обласної ради від 26.09.2014 р № 561-27/VI)
- **Дніпропетровська обласна комплексна програма (стратегія) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 VI** (рішення обласної ради від 21.10.2015р. №680-34/VI).
- **Дніпропетровська обласна стратегія поводження з твердими побутовими відходами, (у рамках реалізації Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки)** (розпорядження Голови обласної державної адміністрації від 25 липня 2016 року № Р-522/0/3-16).
- **Стратегія поводження з твердими побутовими відходами у субрегіоні «Західний Донбас» (Входить частина Дніпропетровської області, а саме міста Тернівка, Павлоград, Першотравенськ та райони: Павлоградський, Петропавлівський)**
- **Довгострокова програма по вирішенню екологічних проблем Кривбасу та поліпшенню стану навколишнього природного середовища на 2011-2022 роки** (рішення обласної ради від 29 квітня 2011 року № 110 6/VI).

Документи національного рівня

- **«Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року»** (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р).

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ «РЕГІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ»

«Регіональний план управління відходами у Дніпропетровській області на період до 2030 року» розробляється у відповідності до вимог «Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами» затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 12.04.2019 р. № 142 якими визначено склад та зміст регіонального плану управління відходами.

РПУВ має наступні розділи:

- Вступ.
- Розділ I. Характеристика регіону.
- Розділ II. Аналіз поточного стану системи управління відходами в регіоні.
- Розділ III. Планування системи управління відходами в регіоні.
- Розділ IV. Моніторинг виконання Регіонального плану.
- Розділ V. Інформація про Стратегічну екологічну оцінку.
- Інформаційні джерела.
- Додатки.

РПУВ охоплює питання управління наступними видами відходів:

- муніципальні відходи;
- небезпечні відходи;
- промислові відходи;
- відходи будівництва та знесення;
- відходи сільського господарства;
- відходи упаковки;
- відходи електричного та електронного обладнання; відпрацьовані батарейки, батареї та акумулятори; медичні відходи;
- зняті з експлуатації транспортні засоби;
- осади стічних вод від комунальних очисних споруд.

Загальною метою РПУВ є створення та забезпечення належного функціонування комплексної регіональної системи управління відходами, яка забезпечить мінімізацію навантаження на довкілля, зумовленого утворенням відходів, шляхом дотримання ієрархії управління відходами, з урахуванням економічних можливостей як держави, області, громад, так і основних утворювачів відходів.

Впровадження системного підходу управлінні відходами, як очікується, у свою чергу, призведе, до створення умов для підвищення стандартів життя населення.

Загальна мета реалізується відносно кожного потоку відходів, з урахуванням особливостей управління кожним з потоків відходів.

РПУВ спрямований на досягнення національних цілей управління відходами на території Дніпропетровської області з урахуванням місцевих особливостей, а також вирішення наявних та попередження виникнення нових проблем області, що мають відношення до сфери управління відходами.

РПУВ тісно зв'язаний з документами державного планування як національного, так і місцевого рівнів.

Цілі, цільові показники, принципи управління відходами, окремі технічні рішення та заходи РПУВ узгоджені з Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 820-р.

Зв'язок РПУВ з документами державного планування полягає в урахуванні місцевих програм, стратегій, містобудівної документації на етапі розроблення РПУВ, а також у включенні в місцеві програми відповідних заходів, що забезпечать реалізацію РПУВ.

Досягнення мети регіонального плану управління відходами має стати важливою умовою для забезпечення комплексного підходу для розв'язання проблем управління відходами у Дніпропетровській області.

Відповідність «Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області на період до 2030 року» вимогам нормативних та програмних документів

В «Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області на період до 2030 року» в повній мірі враховано вимоги та положення програмних та нормативних документів загальнонаціонального та місцевого рівнів які передбачені в:

«Національній стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р

Регіональні плани управління відходами повинні охоплювати всі види діяльності, що належать до повноважень місцевих органів виконавчої влади у сфері поводження з відходами, та передбачати: проведення аналізу поточної ситуації у сфері поводження з відходами в регіоні, визначення цілей та заходів, проведення аналізу з метою вибору оптимальної системи поводження з відходами (інфраструктура для збирання, роздільного збирання, перероблення, оброблення та видалення) та практичні заходи, що необхідні для її впровадження, визначення географічних меж міжрегіональних територій, для яких розроблено план і які повинні разом користуватися послугами полігону або переробного підприємства, визначення зобов'язань різних установ та організацій, що будуть задіяні у здійсненні заходів та дій, обсягів витрат та можливих джерел фінансування.

Законі України «Про основи містобудування»

Стаття 19. Забезпечення сталого розвитку населених пунктів та екологічної безпеки територій при здійсненні планування і забудови територій.

При розробці та реалізації містобудівної документації суб'єкти містобудівної діяльності зобов'язані дотримуватись основних завдань та заходів щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів та екологічної безпеки територій.

Сталий розвиток населених пунктів передбачає соціально, економічно і екологічно збалансований їх розвиток, спрямований на створення економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів, технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної інфраструктури.

Екологічна безпека територій передбачає дотримання встановлених природоохоронним законодавством вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, збереження та раціонального використання природних ресурсів, санітарно-гігієнічних вимог щодо охорони здоров'я людини, здійснення заходів для нейтралізації, утилізації, знищення або переробки всіх шкідливих речовин і відходів.

Законі України «Про відходи»:

Стаття 21. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами

Органи місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами забезпечують:

в) організацію збирання і видалення побутових відходів, у тому числі відходів дрібних виробників, створення полігонів для їх захоронення, а також організацію роздільного збирання корисних компонентів цих відходів.

Стаття 33. Вимоги щодо зберігання та видалення відходів.

Зберігання та видалення відходів здійснюються відповідно до вимог екологічної безпеки та способами, що забезпечують максимальне використання відходів чи передачу їх іншим споживачам (за винятком захоронення).

Стаття 35. Порядок здійснення діяльності, пов'язаної із збиранням і заготівлею окремих видів відходів як вторинної сировини.

Операції поводження з окремими видами відходів як вторинної сировини в частині приймання і закупівлі їх у населення спеціалізовані підприємства здійснюють через свої приймальні пункти (стаціонарні або пересувні).

Стаття 35-1. Вимоги щодо поводження з побутовими відходами

Під час проектування житлових будинків, громадських, виробничих, складських та інших споруд передбачаються будівництво та облаштування контейнерних майданчиків для роздільного збирання і зберігання побутових відходів, урн для побутових відходів.

Житлові масиви і внутрішньодворові території, дороги загального користування та інші об'єкти благоустрою населених пунктів, а також місця проведення масових заходів обладнуються контейнерними майданчиками, урнами для побутових відходів.

Роздільне збирання побутових відходів здійснюється їх власниками згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів, яка затверджується центральним

органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Великогабаритні та ремонтні відходи у складі побутових відходів мають збиратися окремо від інших видів побутових відходів.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами.

Перевезення побутових відходів здійснюється спеціально обладнаними транспортними засобами.

Захоронення побутових відходів дозволяється тільки на спеціально обладнаних для цього полігонах/звалищах.

Забороняється проектування, будівництво та експлуатація полігонів побутових відходів без оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату.

Законі України «Про екологічну мережу України»

Стаття 15. Схеми формування екомережі

4) регіональні та місцеві схеми формування екомережі, програми у сфері формування, збереження та використання екомережі є основою для розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності (п. 4 с. 15 Закон «Про екологічну мережу України»).

Водному кодексі України

Стаття 99. Заборона скидання у водні об'єкти відходів і сміття

Забороняється скидання у водні об'єкти виробничих, побутових, радіоактивних та інших видів відходів і сміття.

Земельному кодексі України

Стаття 61. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах

2. У прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах забороняється:

г) влаштування звалищ сміття, гноєсховищ, накопичувачів рідких і твердих відходів виробництва, кладовищ, скотомогильників, полів фільтрації тощо.

Законі України «Про природно-заповідний фонд України»

Стаття 40. Основні вимоги щодо режиму охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду

В охоронних зонах не допускається будівництво промислових та інших об'єктів, мисливство, розвиток господарської діяльності, яка може призвести до негативного впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Оцінка такого впливу здійснюється в порядку, встановленому законодавством України.

Перелік чинних обласних стратегій, програм, планів дій, що мають взаємозв'язок із сферою управління відходами в Дніпропетровській області (табл. 1.1)

Таблиця 1.1.

Перелік чинних обласних стратегій, програм, планів дій, що мають взаємозв'язок із сферою управління відходами

№	Назва програми, (рішення обласної ради, дата, №)	Термін дії програми	Короткий опис завдань та заходів, що стосуються відходів	Проходження документом СЕО таблиці	Виконання завдань та заходів, що стосуються відходів
Обласні					
1	Дніпропетровська обласна комплексна програма (стратегія) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки, рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015р. №680-34/VI	2016-2025	– Зменшення обсягів захоронення твердих побутових відходів на 30% з базового показника 1 028,633 тис. тонн/рік; – Стовідсотковий рівень охоплення населення послугами зі збирання ТПВ; – Зменшення щорічного обсягу видалених відходів I-IV класів у спеціально відведені місця чи об'єкти на 15% з базового показника 199 280,3 тис. тонн; – екологічна стабільність землекористування з 0,28 до 0,4.	ні	Виконується відповідно до встановлених термінів

№	Назва програми, (рішення обласної ради, дата, №)	Термін дії програми	Короткий опис завдань та заходів, що стосуються відходів	Проходження документом СЕО таблиці	Виконання завдань та заходів, що стосуються відходів
2	Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року, рішення обласної ради від 26.09.2014 р № 561-27/VI	2015-2020	<ul style="list-style-type: none"> – Покращення збору та утилізації ТПВ: Формування і впровадження регіональної Програми (стратегії) поводження з ТПВ; Впровадження новітніх технологій і обладнання зі збирання, сортування, транспортування, переробки і утилізації ТПВ, у т.ч. специфічних та небезпечних відходів, що утворюються населенням; Будівництво полігонів, які відповідають встановленим стандартам; Формування інфраструктури з управління побутовими відходами включно з розробкою системи тарифів і зборів за поводження з відходами; Забезпечення населених пунктів області технікою для санітарної очистки; Створення сприятливих умов для розвитку бізнесу у сфері поводження з побутовими відходами. – Сприяння зменшенню об'ємів утворення ТПВ: Будівництво сміттєпереробних заводів; Проведення просвітницької кампанії, спрямованої на підвищення культури поводження з твердими побутовими відходами; Сприяння використанню відходів у якості вторинної сировини; Впровадження роздільного збирання побутових відходів. – Покращення утилізації промислових відходів: Проведення паспортизації місць зберігання хімічних засобів захисту рослин; Розробка та реалізація програм утилізації накопичених агрохімікатів; Розробка та впровадження інструментів стимулювання утилізації промислових відходів 	ні	Виконується частково
3	Дніпропетровська обласна стратегія поводження з твердими побутовими відходами, (у рамках реалізації Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки), розпорядження Голови обласної державної адміністрації від 25 липня 2016 року № Р-522/0/3-16	2016- 2025	<ul style="list-style-type: none"> – створення інфраструктури з переробки відходів; – ліквідація всіх несанкціонованих сміттєзвалищ; – розробка актуальних схем санітарної очистки з урахуванням обраної організаційної схеми; – оптимізація витрат при транспортуванні відходів та оновлення парку спецавтотранспорту для санітарного очищення населених пунктів; – використання механізованого сортування ТПВ з вилученням ресурсно-цінних компонентів та подальша їх переробка на матеріали та вироби; – використання енергетичного і ресурсного потенціалу побутових відходів, створення інфраструктури із збирання, заготівлі та утилізації відходів як вторинної сировини; – зменшення кількості відходів, що розміщуються на полігонах; – залучення бюджетних та позабюджетних інвестицій у сферу поводження з ТПВ. 	ні	Виконується частково
Місцеві					
4	Інвестиційний паспорт та план м. Дніпро	2017	<p>Описано наступні проекти, що мають відношення управління відходами:</p> <ul style="list-style-type: none"> – проект об'єкту обробки відходів з отриманням енергії; – проект підприємства по виготовленню брикетів біо-палива; – проект підприємство з виробництва пластикових ємностей. 	ні	Виконується частково
5	Стратегія поводження з твердими побутовими відходами у субрегіоні «Західний Донбас» (Входить частина Дніпропетровської області, а саме міста Тернівка, Павлоград, Першотравенськ та райони: Павлоградський, Петропавлівський)	2014-2042	<p>Мета стратегії:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вирішення спільних проблем і реалізація завдань у сфері управління відходами; – поліпшення стану навколишнього середовища і підвищення якості життя у субрегіоні «Західний Донбас» через об'єднання ресурсів і реалізацію інтересів усіх адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального об'єднання, яке охоплює загальну географічну територію, де кожний учасник об'єднання має юрисдикцію планувати та діяти на відповідній її частині. Міста і райони, що входять до території охоплення Стратегії, погодилися, що в майбутньому управління всіма твердими побутовими відходами, утвореними на їхній території, та утилізація їх відбуватиметься на єдиному полігоні, який буде розташований поблизу наявного полігона міста Павлограда і який буде рекультивовано задля захисту здоров'я людей і навколишнього середовища. 	ні	Виконується частково
6	Довгострокова програма по вирішенню екологічних проблем Кривбасу та поліпшенню стану навколишнього природного середовища на 2011-2022 роки, рішення обласної ради від 29 квітня 2011 року № 110-6/VI	2011-2022	<p>Поводження з відходами та раціональне використання земель:</p> <ul style="list-style-type: none"> – придбання сучасних високоефективних сміттєвозів; – заходи з озеленення території міста, будівництво екологічнобезпечних полігонів ТПВ, реконструкція існуючих полігонів з досягненням максимального рівня екологічної безпеки; – будівництво сміттєсортувальної лінії, у процесі діяльності якої передбачається вилучення з побутових відходів сировини або готової продукції; – моніторинг стану поверхневих вод суші в місцях скидів зворотних вод, моніторинг довкілля в районі місць видалення відходів. 	ні	Виконується частково

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Загальна інформація про Дніпропетровську область

Дніпропетровська область – один з найбільш потужних, економічно і науково розвинених регіонів України.

За чисельністю населення, внеском у загальнодержавні обсяги виробництва валового внутрішнього продукту, масштабами промислового та сільськогосподарського виробництва, обсягами експорту товарів та надходжень до бюджету вона займає провідні місця серед інших регіонів України.

Багаті природні ресурси, розгалужена транспортна інфраструктура, потужна промисловість, передові ракетно-космічні технології, розвинена хімічна промисловість, аграрний, науковий та експортний потенціал обумовлюють високу інвестиційну привабливість нашою регіону.

В області успішно здійснюється реформування економіки, впроваджуються нові ідеї і технології. Дніпропетровська область відіграє значну роль у сфері зовнішньоекономічної діяльності України.

Територія Дніпропетровської області – 31 914 кв. км. (5,3 % площі України)

Чисельність населення на 01.01.2020 р., за даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області, – 3 176 648 осіб (7,6 % населення України).

Високий рівень урбанізації - чисельність міського населення області – 2 668 744 осіб, (84,01%), сільського – 507 904 осіб (15,99%), визначає найвищу в Україні щільність населення – 100 на один квадратний кілометр (середня по Україні – 69,4).

Адміністративний центр області – місто Дніпро розташоване на обох берегах Дніпра та його притоків Самари.

Відстань від центру області до Києва:

- залізницею – 592 км
- шосейними шляхами – 490 км.

Дата утворення області – 27 лютого 1932 року. В сучасних кордонах вона існує з 1938-1939 рр.

На сході вона межує з Донецькою, на півдні – із Запорізькою і Херсонською, на заході – з Миколаївською та Кіровоградською, на півночі – з Полтавською та Харківською областями України.

Відповідно до даних офіційного веб-порталу Верховної Ради України про адміністративно-територіальний поділ Дніпропетровської області, станом на 01.07.2020 р., на її території розташовано 1501 населений пункт, з яких 65 міських (4,3%) та 1436 сільських населених пунктів (95,7%).

Всього на території області є 20 міст, з яких 13 міст обласного підпорядкування та 7 міст районного значення.

Кліматичні умови

Дніпропетровщина розташована в зоні помірних широт з достатньо активною атмосферною циркуляцією, переважним типом якої є переміщення повітряних мас із заходу на схід. Клімат області помірно-континентальний. Континентальність збільшується з південного заходу на північний схід, що підтверджується збільшенням амплітуди добових і річних температур повітря.

Середньорічний розподіл температур в області має практично широтний напрямок. Літо жарке і сухе з частими зливами, сильними південно-східними і східними вітрами, які спричиняють посухи; зима м'яка, малосніжна, часто бувають відлиги і ожеледі.

Пересічна температура січня від -4,5°C на південному-заході до -6,5°C на північному-сході, липня відповідно +22,5°C та +21,5°C. Абсолютний максимум температури області зафіксовано на рівні +41°C, а мінімум складає -38°C. Частота переходу температур на поверхні ґрунту через 0°C досягає 10-15 разів на рік.

Тривалість безморозного періоду (періоду вегетації) від 187 днів на півночі до 228 днів на півдні. Показник атмосферного тиску взимку становить біля 1021 гПа, влітку знижується до 1012-1013 гПа.

Постійний сніговий покрив (10-15 см) утворюється щороку (за винятком крайньої південної частини правобережжя), встановлюється у грудні, сходить на початку березня. Середньорічна кількість опадів досягає максимуму на північному сході області (550 мм),

зменшується у південно-західному напрямку до 450-500 мм, переважна більшість їх випадає в теплий період року. Найвологіший місяць – липень, найсухіший – березень. Влітку кількість опадів становить 80% річної суми, взимку опади у вигляді снігу більше випадають на сході регіону, ніж на заході. Відносна вологість повітря у липні зменшується у південно-східному напрямку від 66% до 62%, у січні становить 84-81%.

У літній період дмуть переважно західні та північно-західні вітри, взимку – східні та північно-східні. Для долини Дніпра характерна долинна циркуляція, підсилена бризовою циркуляцією на берегах водосховищ. Серед інших погодних явищ трапляються тумани (від 50 днів на рік на височинах до 70 днів у знижених ділянках), хуртовини (10-20 днів), грози (до 25-30 днів) та град (4-5 днів).

Однією з особливостей клімату території є значні коливання погодних умов з року в рік. Помірно-вологі роки змінюються різко посушливими, а посушливість нерідко підсилюється дією суховіїв. Для області характерні посушливі періоди навесні та у першій половині літа, підсилені сухими вітрами – суховіями. Серед несприятливих кліматичних явищ – відлиги, морози з вітрами, суховії і пилові бурі.

У цілому клімат характеризується відносно прохолодною зимою і жарким літом. Поєднання недостатнього зволоження з високими температурами в літній період обумовлює сухість повітря, що збільшує дефіцит вологості та випаровуваності (потенціально можливого випаровування).

Кліматичні умови мають велике значення для різних галузей народного господарства. Для більш раціонального використання кліматичних ресурсів, ефективного розміщення сільськогосподарських культур необхідно знати взаємодії основних кліматотворних факторів та просторовочасового режиму метеорологічних елементів (атмосферного тиску, температури і вологості повітря, атмосферних опадів та ін.).

В області діють 11 метеостанцій (Дніпропетровський обласний центр по гідрометеорології, Дніпро, Верхньодніпровськ, Губиниха, Довгінцеве, Комісарівка, Кривий Ріг, Лошкарівка, Нікополь, Павлоград, Синельникове, Чаплине).

Відповідно до схеми агрокліматичного районування України, Дніпропетровська область знаходиться в межах посушливої, дуже теплої зони. Кліматичні умови сприятливі для вирощування зернових, а саме озимої пшениці, ячменю, ярого ячменю, кукурудзи, проса, рису, зернобобових, також цукрових буряків, соняшнику, баштанних культур, овочівництва, м'ясо-молочного скотарства, свинарства тощо. Погодно-кліматичні умови Дніпропетровщини сприяють як для розвитку сільського господарства, спорудження промислових об'єктів

Багаторічні дані показують, що кожний четвертий або п'ятий рік в області посушливий.

Атмосферне повітря

За даними статистичної звітності у 2019 році Дніпропетровська область посідає друге місце в країні (після Донецької) за рівнем забруднення атмосферного повітря. Обсяги викидів забруднюючих речовин у повітряний басейн області від стаціонарних джерел забруднення складають 24,5% від їх загального обсягу по Україні.

Протягом 2018 р. від *стаціонарних джерел* забруднення у повітряний басейн області надійшло 614,3 тис.т забруднюючих речовин, що на 6,5% менше, ніж у попередньому році.

Викиди метану та оксиду азоту, які належать до парникових газів, становили відповідно 128,7 тис.т та 5,3 тис.т. Крім того, за 2018 р. в атмосферу надійшло 23,6 млн.т діоксиду вуглецю, який також впливає на зміну клімату.

Щільність викидів від *стаціонарних джерел забруднення* у розрахунку на квадратний кілометр території області склала 19,2 т, що на 6,8% менше проти 2017 р. В окремих містах щільність викидів значно перевищує середню по області, зокрема, у містах Тернівці - майже у 97 разів, Кам'янському - у 39, Кривому Розі - у 34, Нікополі - у 27, Першотравенську та Покрові - у 17 разів. На одного мешканця області у 2018 р. припадало 191 кг забруднюючих речовин, викинутих у повітря *стаціонарними джерелами*, що на 12 кг менше, ніж у попередньому році.

У складі викинутих підприємствами забруднюючих речовин - 317,8 тис.т оксиду вуглецю, 52,7 тис.т діоксиду та інших сполук сірки, 128,7 тис.т метану, 76 тис.т речовин у вигляді суспендованих твердих частинок, 36,4 тис.т сполук азоту, 0,8 тис.т металів та їх сполук, 1,9 тис.т неметанових летких органічних сполук тощо.

Таблиця 2.1

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря в 2000-2018 роках, тис. т

Показник	2000	2005	2010	2015	2016 ¹	2017 ¹	2018 ¹
Викиди забруднюючих речовин - всього	939,5	1165,3	1140,5	876,5	x	x	x
<i>викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення</i>	783,6	993,7	933,1	723,9	833,0	657,3	614,3
<i>з них</i>							
<i>діоксид сірки</i>	125,1	178,1	231,9	97,6	181,8	66,8	52,4
<i>діоксид азоту</i>		50,1	54,3	34,9	43,2	31,2	30,5
<i>оксид азоту</i>		0,8	0,6	5,2	6,3	5,6	5,3
<i>оксид вуглецю</i>	451,5	480,7	392,8	341,9	354,5	324,0	317,8
<i>метан</i>	2	64,5	102,7	142,0	134,6	138,5	128,7
<i>неметанові леткі органічні сполуки</i>	4,2	4,5	3,0	1,4	2,0	1,9	1,9
<i>зважені суспендовані частинки</i>		196,2	127,9	94,2	107,6	86,5	76,0
<i>аміак</i>		1,0	1,4	1,4	1,0	1,2	0,6
<i>викиди забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення</i>	155,9	171,6	207,4	152,6			
<i>з них</i>							
<i>діоксид сірки</i>	1,0	1,4	2,8	2,4			
<i>діоксид азоту</i>			26,0	21,3			
<i>оксид азоту</i>			0,2	0,1			
<i>оксид вуглецю</i>	121,9	131,1	150,5	108,7			
<i>метан</i>	20,7	22,2	0,7	0,5			
<i>неметанові леткі органічні сполуки</i>		0,4	24,0	16,8			
<i>зважені суспендовані частинки</i>			3,2	2,8			
<i>аміак</i>			0,0	0,0			
<i>Крім того, викиди діоксиду вуглецю - всього</i>		14966,7	21834,8	27955,4	x	x	x
<i>у тому числі</i>							
<i>стаціонарними джерелами забруднення</i>		14966,7	18823,1	25642,1	30993,0	26072,6	23620,7
<i>пересувними джерелами забруднення</i>			3011,7	2313,2			

¹ Розрахунки щодо обсягів викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення не проводилися.

Таблиця 2.2

Викиди окремих забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018
Усього, тис.т							
<i>Діоксид сірки</i>	125,1	178,1	231,9	97,6	181,8	66,8	52,4
<i>Діоксид азоту</i>		50,1	54,3	34,9	43,2	31,2	30,5
<i>Оксид азоту</i>		0,8	0,6	5,2	6,3	5,6	5,3
<i>Оксид вуглецю</i>	451,5	480,7	392,8	341,9	354,5	324,0	317,8
<i>Неметанові леткі органічні сполуки</i>	4,2	4,5	3,0	1,4	2,0	1,9	1,9
<i>Зважені суспендовані частинки</i>		196,2	127,9	94,2	107,6	86,5	76,0
<i>Метан</i>		64,5	102,7	142,0	134,6	138,5	128,7
<i>Аміак</i>		1,0	1,4	1,4	1,0	1,2	0,6
У розрахунку на одну особу, кг							
<i>Діоксид сірки</i>		51,4	69,3	29,9	56,1	20,7	16,3
<i>Діоксид азоту</i>		14,5	16,2	10,7	13,3	9,7	9,5
<i>Оксид азоту</i>		0,2	0,2	1,6	1,9	1,7	1,6
<i>Оксид вуглецю</i>		138,9	117,4	104,7	109,3	100,3	98,7
<i>Неметанові леткі органічні сполуки</i>		1,3	0,9	0,4	0,6	0,6	0,6

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018
<i>Зважені суспендовані частинки</i>		56,7	38,2	28,8	33,2	26,8	23,6
<i>Метан</i>		18,6	30,7	43,5	41,5	42,9	40,0
<i>Аміак</i>		0,3	0,4	0,4	0,3	0,4	0,2
У розрахунку на 1 км² території, т							
<i>Діоксид сірки</i>		5,6	7,3	3,1	5,7	2,1	1,6
<i>Діоксид азоту</i>		1,6	1,7	1,1	1,4	1,0	1,0
<i>Оксид азоту</i>		0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
<i>Оксид вуглецю</i>		15,1	12,3	10,7	11,1	10,1	10,0
<i>Неметанові леткі органічні сполуки</i>		0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
<i>Зважені суспендовані частинки</i>		6,1	4,0	3,0	3,4	2,7	2,4
<i>Метан</i>		2,0	3,2	4,4	4,2	4,3	4,0
<i>Аміак</i>		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Гідрологія

На території Дніпропетровщини знаходяться близько 1,5 тисячі водойм та ставків площею понад 26 тисяч гектарів, з них більше 280 річок, понад 3 290 ставків та 1 120 озер (з яких 219 озер площею три і більше гектарів). На півдні територія області омивається водами Каховського водосховища.

За запасами місцевих водних ресурсів область відноситься до найменш забезпечених у країні, тому для регулювання стоку в ній побудовано 121 водосховище сумарним об'ємом 945 млн м³ і 1242 ставки сумарним об'ємом 155,1 млн м³.

Головна водна артерія України ріка Дніпро – найбільша річка в Україні, який постачає водою 35 млн осіб і до половини промислових підприємств країни, друга за величиною з тих, що впадають у Чорне море, третя в Європі, перетинає область з північного заходу на південний схід і поділяє область на дві частини: Лівобережжя та Правобережжя. Загальна довжина р. Дніпро в межах області – 261 км. Річка представлена двома відокремленими ділянками течії, розмежованими територією Запорізької області. Вона протікає по асиметричній долині з спадистими правим берегом та пологим лівим.

Стік Дніпра є транзитним: середній багаторічний стік на вході в область становить 1690 м³/с, на виході з області 1730 м³/с. Стік річки зарегульований каскадом Дніпровських водосховищ, а в межах Дніпропетровщини присутні три з них – південна частина Дніпродзержинського та північна частина Дніпровського, а також є вихід до Каховського водосховища. Між Кам'янським та Дніпром збереглась невелика 25 км ділянка природного русла Дніпра.

У водозабезпеченні області суттєву роль відіграє міжбасейновий канал Дніпро-Кривий Ріг, який розрахований на подачу 41 м³/с води, яка використовуються для потреб населення (водозабезпечення Дніпра, Кам'янського, Новомосковська, також Кривого Рогу) та промисловості, передусім чорної металургії, електроенергетики, хімії та нафтохімії, подекуди для зрошення сільськогосподарських земель.

На північному сході області дніпровська вода перекидається до Сіверського Дінця каналом Дніпро-Донбас, розрахованого на подачу 120 м³/с води, з метою оздоровлення річки Інгулець функціонує канал Дніпро-Інгулець з максимальним об'ємом перекидання води від 50 до 123 млн м³, водовід Дніпро-Західний Донбас та інші. Функціонує також мережа зрошувальних каналів загальною довжиною 36,7 тис. км.

Лише Самара має значне водогосподарське значення. Довжина річки 320 км., витрати води у гирлі 25 м³/с. Приймає власні значні притоки – Тернівку та Вовчу. Вода Самари використовується для забезпечення потреб сходу області, зокрема Новомосковська, Павлограда, Тернівки, Петропавлівки.

Найбільшими притоками Дніпра, басейни яких повністю розташовані в межах області (на правобережжі), є Мокра Сура та Базавлук. Загальна довжина 146 малих річок і річки Дніпро у межах області складає 4926 км. Значення цих річок як водних джерел різне. 26 малих річок (Водяна, Ворона, Солона та ін.) протяжністю 385 км майже повністю замулені і втратили своє значення як водні джерела. 88 річок протяжністю 1873 км повністю зарегульовані системою водоймищ (Кам'янка, Берестова, Татарка, Чаплинка, Тритузна, Прядівка та ін.). Вода цих водоймищ використовується для зрошення, рибництва і господарських потреб. Три річки – Гніздка, Кочерга, Грушевата, загальною протяжністю 41 км

– використовуються як колектори для скидання очищених стічних вод м. Павлоград і «хвостів» ГЗК Кривбасу.

Річки Суха Сура і Широка використані під будівництво ставків-накопичувачів стічних вод м. Кривий Ріг та Кам'янське. Решта річок (Самара, Вовча, Оріль, Інгулець та ін.) мають постійний плін води і є головними водними джерелами у Петропавлівському, Межівському, Васильківському, Новомосковському, Софіївському, Нікопольському районах.

Середня густота річкової мережі становить 0,27 км/кв. км, забезпеченість водними ресурсами – 460 тис. куб. м на кв. км площі, проте ресурси місцевого стоку становлять лише 20 тис. куб. м/кв. км.

Річки Дніпропетровської області відзначаються значним рівнем забруднення. Для вод Дніпра та Самари характерний високий вміст (з перевищенням ГДК) сульфатів, сульфідів, окисів заліза та важких металів унаслідок інтенсивних промислових скидів. Малі річки регіону більш забруднені сільськогосподарськими стоками, як наслідок підвищена частка іонів амонію та нітратів.

Область належить до водозабезпечених, однак такий стан досягається за рахунок транзитного потоку вод Дніпра. Локальних водних ресурсів недостатньо, тому в майбутньому область може зазнавати вододефіциту. Існуючі можливості збільшення водоспоживання практично вичерпані, оскільки збільшення обсягів забору води з Дніпра загрожує як екологічному стану річки, так і функціонуванню господарського комплексу місцевостей, розташованих нижче за течією. Більша частина Дніпропетровської області розташована в межах гідрогеологічної провінції Українського щита, крайній північний схід – в межах Дніпровсько-Донецького артезіанського басейну. Тому можливості видобутку підземних вод в регіоні обмежені. Однак існують перспективи знаходження нових запасів підземних вод у розломах Українського щита, які можуть бути використані, перш за все, для задоволення потреб населення у воді.

Для регулювання водних ресурсів в області є 121 водосховище (сумарний об'єм – 944,9 млн м³, у тому числі корисний – 741,6 млн м³) і 1241 ставок (сумарна ємкість – 154,6 млн м³). Наявність водосховищ у розрізі районів така: Апостолівський – 4, Васильківський – 4; Верхньодніпровський – 3; Дніпропетровський – 6; Криворізький – 8; Криничанський – 3; Магдалинівський – 4; Межівський – 3; Нікопольський – 8; Новомосковський – 5; Павлоградський – 20; Петропавлівський – 8; Покровський – 8; П'ятихатський – 5; Синельниківський – 7; Солонянський – 8; Томаківський – 2; Царичанський – 2; Широківський – 1. Найкрупніші водосховища: Карачунівське, Макортівське, Південне, Кресовське та ін.

На Дніпропетровщині озер мало, вони невеликі за розміром і відіграють незначну роль у водоспоживанні області. Розташовані вони в долинах Дніпра, Самари, Орілі. Більшість озер знаходиться у заплаві р. Оріль на території Магдалинівського та Царичанського районів. Найбільш відомі з них: Холодне, Криве, Орлове, Дальній Лиман та інші.

Водні ресурси

За даними Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області, загальні ресурси прісних вод регіону становлять 52,8 млрд.м³, з них ресурси річкового стоку - 0,8 млрд.м³ та об'єм підземних вод, що враховуються в ресурсній частині і водогосподарського балансу - 0,4 млрд.м³. Техногенне навантаження припадає на основні водні об'єкти області - річки Дніпро, Самару, Мокру Суру, Саксагань та Інгулець.

Основними водокористувачами у 2018 році спожито 868,3 млн.м³ свіжої води, що на 8,3% більше порівняно з 2017 р.

На виробничі потреби промислових підприємств у 2018р. використано 684,1 млн.м³ всієї забраної води, на питні і санітарно-гігієнічні потреби - 147,7 млн.м³. У порівнянні з 2017 р. витрати свіжої води на виробничі потреби збільшилися на 11,7%; споживання води на питні і санітарно-гігієнічні потреби - зменшилися на 6,6%.

Загальне водовідведення у 2018 р. склало 757,3 млн.м³, що на 76,8 млн.м³ (на 11,3%) більше проти попереднього року.

Скидання забруднених стоків та безповоротний водозабір негативно впливають на водні ресурси. Частка забруднених скидів у загальному водовідведенні зменшилась порівняно з 2017р. на 2,9%. Протягом 2018 р. у водойми скинуто 233,9 млн.м³ забруднених зворотних вод, з них 40,1% без будь-якого очищення, решта - недостатньо очищеними.

Необхідно зазначити, що наявна потужність очисних споруд у 2018 р. (895,1 млн.м³) дозволяла повністю очистити забруднені зворотні води.

Таблиця 2.3

Основні показники водопостачання і водовідведення, млн.м³

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018
Використано свіжої води	1756,0	1579,0	1361,0	880,9	1055,0	802,0	868,3
у тому числі							
на виробництво	1244,0	1224,0	1076,0	670,3	856,5	612,2	684,1
на питні і санітарно-гігієнічні потреби	449,0	321,8	242,8	180,6	169,7	158,2	147,7
Загальне водовідведення	1574,0	1526,0	1262,0	750,6	925,9	680,5	757,3
Скинуто у поверхневі водні об'єкти	1574,0	1526,0	1258,0	750,6	857,2	616,7	692,8
у тому числі							
забруднених зворотних вод	727,0	703,2	503,7	266,6	243,8	230,3	233,9
з них без очищення	201,0	211,0	133,1	114,7	101,8	98,6	93,7
нормативно-очищених	132,0	18,4	39,4	102,7	99,8	98,0	115,7
Потужність очисних споруд	1033,0	1040,0	982,6	1004,0	955,9	897,1	895,1

Ґрунтові умови

Потенціал земельного фонду Дніпропетровської області характеризується високою родючістю. Домінують чорноземні ґрунти різних підтипів (звичайні та південні), родів (еродовані, лучні, засолені, солонцюваті, осолоділі), видів (глибокі, середньо- і малоглибокі; середньо-, малогумусові і слабогумусові; слабо-, середньо- і сильносолонцюваті; слабо-, середньо- і сильноеродовані), різновидів (за механічним складом переважно середньо-, важкосуглинисті та легкосуглинисті), розрядів (сформовані переважно на лесах та лесових суглинках, місцями на червоно-бурих глинах і суглинках, сіро-зелених мергелястих і темно-сірих сланцюватих глинах, піщаних і супіщаних породах, на елювії масивно-кристалічних порід тощо).

У межах Дніпропетровської області чорноземи звичайні повнопрофільні, що залягають на плоскорівнинних просторах, їхній характер змінюється з півночі на південь області. На чорноземи припадає 48,3% усієї земельної площі, у тому числі на звичайні чорноземи – 42,3%, південні – 5,7% (поширені на Інгулецько-Нікопольській низовині). Чорноземи на щільних глинах поширені у південно-східній частині області і займають 1,3% території. Лучно-чорноземні ґрунти становлять 12%, лучні ґрунти – 4,7% (поширені на знижених елементах рельєфу).

На решті території області розповсюджені лучно-чорноземні, чорноземно-лучні, лучні, лучно-болотні, болотні, засолені, солонцюваті, осолоділі, а також дернові ґрунти, солончаки і солонці. Солонцюваті ґрунти становлять 0,3%, еродовані ґрунти схилів різної крутості і протягу, різних форм і експозицій – 36,6%, у тому числі слабоеродовані – 27,3%; середньо- і сильноеродовані – 9,3%.

Північ регіону охоплена смугою чорноземів звичайних глибоких середньо- та малогумусних пилувато-середньосуглинкових або пилувато-важкосуглинкових. Далі на південь їх змінюють чорноземи звичайні пилувато-середньосуглинкові малогумусні на лесах з ділянками чорноземів звичайних середньогумусних.

Крайній південний захід займають чорноземи звичайні неглибокі малогумусні та чорноземи південні малогумусні та слабкогумусовані на лесах. Інтразональні типи ґрунтів зосереджені у долинах річок, зокрема найбільших – Дніпра та Самари. Вони представлені лучно-чорноземними поверхнево-солонцюватими ґрунтами в комплексі із солонцями, чорноземами солонцюватими на важких глинах, лучно-чорноземними ґрунтами в долині Дніпра, лучними солонцюватими ґрунтами вздовж заплави Дніпра, Орелі і Самари, дерновими переважно оглеєними піщаними та супіщаними ґрунтами на річкових алювіальних пісках.

В цілому ж, складні природні умови та протяжність на 200 км з півночі на південь і на 270 км із заходу на схід обумовили формування 277 різновидів ґрунтів, що відрізняються за складом, фізичними, хімічними, біологічними властивостями і потребують індивідуальних підходів щодо їх освоєння в сільському господарстві. Реакція ґрунтового розчину

чорноземних та лучночорноземних ґрунтів – нейтральна або слабколужна, солонцюватих ґрунтів – середньолужна, солонців – лужна.

Розподіляються ґрунти згідно з законами горизонтальної (широтної) та вертикальної (висотної) зональності. При переміщенні з півночі на південь області чорноземи звичайні малогумусні глибокі переходять спочатку у середньоглибокі, потім у малоглибокі і у чорноземи південні. Відоме положення про те, що глибина гумусованого профілю залежить від спільних умов зволоження території, чітко виявляється у властивостях ґрунтового покриву Дніпропетровської області.

Відповідно, і родючість ґрунтів знижується з півночі на південь. Найвищою родючістю характеризуються чорноземи звичайні середньогумусні, найнижчою – солонці. Родючість дерново-підзолистих ґрунтів невисока, вони потребують поліпшення для сільськогосподарського використання, зокрема внесення органічних добрив.

В області висока частка ґрунтів високої родючості, виведених з господарського обігу внаслідок видобутку корисних копалин, зокрема залізних руд, а також відведення земель під промислову та житлову забудову і транспортні комунікації.

Найбільш раціональними культурами для вирощування на чорноземних ґрунтах є різноманітні зернові, а також технічні культури (соняшник, рапс, цукровий буряк) у обмежених масштабах та за умов суворого дотримання агротехнічних правил. Ґрунти області інтенсивно використовуються в сільському господарстві. Саме тому багато земель є виснаженими і потребують заходів відновлення та рекультивування. Рекультивації також доцільно піддавати землі із порушеним чи зруйнованим ґрунтовым покривом.

Ландшафтні особливості рельєфу Згідно зі схемою природничо-географічного (ландшафтного) районування території України (О.М. Маринич, П.Г. Шищенко, В.М.Пашенко, 1993), Криворіжжя розташоване в межах степової зони та двох ландшафтних підзон – північної та середньої. Північна та центральна частина Кривбасу знаходиться у північностеповій ландшафтній підзоні, Дністровсько-Дніпровській ландшафтній провінції, Південно-Придніпровській схилово-височинній ландшафтній області та двох ландшафтних районах цієї провінції – Середньоінгулецько-Саксаганському і Верхньобазавлуцькому (ділянка регіону, що на схід від річкових долин Інгульця та Саксагані).

Зональний фон цих районів утворюють ландшафти розчленованих схилів лесових височин з чорноземами звичайними середньогумусними та виположених схилів височин з чорноземами звичайними малогумусними. Поширені яружно-балкові ландшафтні місцевості з еродованими та лучно-чорноземними солонцюватими ґрунтами. Особливості організації ландшафтів зумовлено, головним чином, кліматичними особливостями та відмінами літогенної основи ландшафтів.

Південна частина Криворіжжя, у зв'язку зі зміною кліматичних умов, ґрунтів і рослинного покриву, входить до складу середньостепової ландшафтної підзони, Причорноморської ландшафтної провінції, Бузько-Дніпровської ландшафтної області та двох ландшафтних районів - Нижньовисуньсько-Інгулецького (включає правобережжя Інгульця та саму річкову долину) і Високопільсько-Апостолівського (займає лівобережжя р. Інгулець, середню та нижню течії р. Кам'янки).

Ландшафти середньостепової половини Кривбасу характеризуються значним розчленуванням поверхні по річковим долинам, розвитком западинно-подових плакорів на межиріччях. Всі ландшафти відносяться до зонального підтипу – середньостепові низовинні слабо- та середньодреновані рівнини. Ландшафтну структуру становлять вододільно-суфозійні місцевості з чорноземами південними і лучно-чорноземними осолоділими ґрунтами, яружно-балкові, схилі місцевості річкових долин, надзаплавно-терасові з чорноземами південними середньо- та малогумусними на лесах, які сформувались під типчакково-ковиловою рослинністю, а також заплавні місцевості.

Поводження з відходами

Для аналізу утворення та поводження з відходами у Дніпропетровській області були використані дані, надані Головним управлінням статистики у Дніпропетровській області.

Дані за 2019 рік є попередніми і потребують уточнення, оскільки офіційне оприлюднення даних Головним управлінням статистики у Дніпропетровській області за 2019 рік – третя декада вересня 2020 року.

У Дніпропетровській області лише в 2019 р. утворилося 251,9 млн т відходів (57,1% від загального обсягу в Україні). Із загального обсягу утворених відходів 32 тис. т становили відходи I-III класів небезпеки (5,6% від загального обсягу в Україні).

Близько 36% відходів (90 465,1 тис. т) утилізовано, решта – спалено, у тому числі з метою одержання енергії, передано іншим підприємствам з метою утилізації або видалення та направлено в сховища організованого складування (поховання).

Основну частину загального обсягу становлять великотоннажні відходи гірничо-металургійного комплексу (93,34%) – пусті породи від днопоглиблювальних робіт, відходи чорних металів, інші мінеральні відходи, змішані та недиференційовані матеріали, а також відходи згоряння, що наочно ілюструє Рис. 2.1.

Решта видів утворюваних відходів розподілена між пустою породою від днопоглиблювальних робіт (3,68%), змішаними та недиференційованими матеріалами (1,26%), відходами чорних металів (0,94%), відходами згоряння (0,5%) та рідкими шламами і відходами очисних споруд (0,28%).

Таблиця 2.4.

Утворення відходів за категоріями матеріалів у 2018 році

	тис. т	Відсотків до підсумку
Усього	243 598,8	100
Використані розчинники	0,0	0
Відходи кислот, лугів чи солей	8,0	0
Відпрацьовані оливи	3,1	0
Хімічні відходи	12,0	0
Осад промислових стоків	650,5	0,3
Шлами та рідкі відходи очисних споруд	685,6	0,3
Відходи від медичної допомоги та біологічні	0,0	0
Відходи чорних металів	2 263,7	0,9
Відходи кольорових металів	17,6	0
Змішані відходи чорних та кольорових металів	17,8	0
Скляні відходи	0,9	0
Паперові та картонні відходи	13,4	0
Гумові відходи	6,3	0
Пластикові відходи	5,7	0
Деревні відходи	12,7	0
Текстильні відходи	0,7	0
Відходи, що містять поліхлордифеніли	0,1	0
Непридатне обладнання	0,4	0
Непридатні транспортні засоби	0,0	0
Відходи акумуляторів та батарей	0,8	0
Відходи тваринного походження та змішані харчові відходи	8,4	0
Відходи рослинного походження	101,5	0
Тваринні екскременти, сеча та гній	-	-
Побутові та подібні відходи	633,2	0,3
Змішані та недиференційовані матеріали	3 052,6	1,3
Залишки сортування	-	-
Звичайний осад	18,6	0

	тис. т	Відсотків до підсумку
Мінеральні відходи будівництва та знесення об'єктів, у тому числі змішані будівельні відходи	370,8	0,2
Відходи згоряння	1 216,1	0,5
Інші мінеральні відходи	225 545,9	92,6
Ґрунтові відходи	65,4	0
Пуста порода від днопоглиблювальних робіт, затверділі, стабілізовані або засклянілі відходи; мінеральні відходи, що утворюються після переробки	8 887,0	3,6

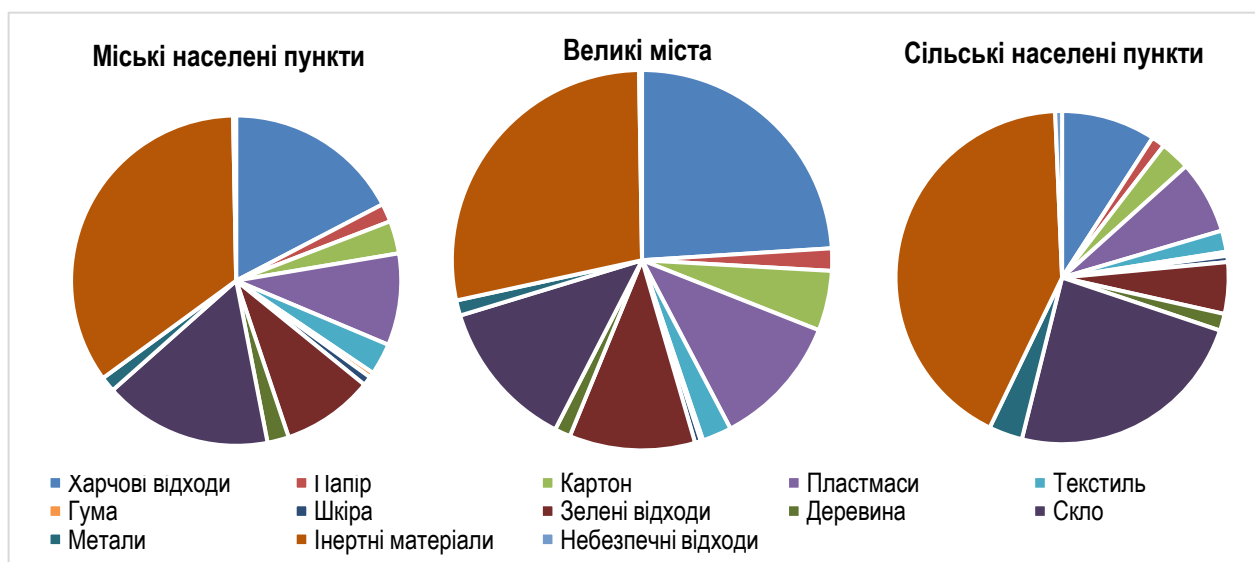

Рисунок. 2.1. Морфологічний склад побутових відходів Дніпропетровської області

Природно-ресурсний потенціал. Дніпропетровська область розташована в двох підзонах справжнього степу: все лівобережжя та більша частина правобережжя знаходяться у підзоні різнотравно-типчакково-ковилового степу, крайній південний захід правобережжя – у підзоні типчакково-ковилового степу. У наш час степ розораний і являє собою сільськогосподарські угіддя.

Земельний фонд області складає 3192,3 тис га або 5,3% території України. Сільськогосподарські угіддя – 2583,9 тис га, забудовані землі складають 191,5 тис га. Сільськогосподарське освоєння сягає 80,9 %, а розораність території – 67 % і є однією з найвищих у країні, переважає середній показник по країні на 13 %. Ґрунти області відносяться до високоцінних. Загальний бонітет ґрунтів ріллі – 46 балів, що є вищим від середнього по Україні (41 бал). Аналіз розподілу земель регіону за якісними ознаками ґрунтового покриття свідчить, що на с/г угіддях загальні ґрунти займають 132,9 тис га, перезволожені – 71,3 тис га, заболочені – 34,5 тис га. Земельні ресурси області представлені 277 видами ґрунтів та їх комплексами, переважно, чорноземами звичайними. За механічним складом це, в основному, важкосуглинкові та легкоглинисті (1191,5 і 635,5 тис га відповідно).

Незбалансована господарська діяльність призвела до несприятливих тенденцій у охороні земель, деградації ґрунтів, зменшення родючості ґрунтів. У області прогресують негативні тенденції в підтопленні населених пунктів, деградації земельно-ресурсного потенціалу. Спостерігається лінійний розмив і площинний змив, вздовж долини Дніпра – зсуви. На схилах балок і придолинних просторах в басейні середньої течії Інгульця і Саксагані майже 70 % ґрунтів слабо- і середньоеродовані, спостерігається засолення ґрунтів, особливо в зонах Фрунзенської зрошувальної системи та каналу Дніпро – Кривий Ріг. У береговій зоні водосховищ розвивається інтенсивна абразія. На відвалах – дефляція і ерозія. Дефляційно-небезпечні – 1913,9 тис га, у т.ч. 1714,6 тис. га ріллі. Схильні до водної ерозії біля 1000 тис. га.

Для подолання згубного впливу ерозійних процесів, досягнення екологічної рівноваги в агроландшафтах області потрібно проводити консервацію деградованих земель шляхом їх залуження та залісення. Щоб поліпшити ситуацію в промисловості, необхідно мінімізувати викиди забруднювачів, стимулювати діяльність підприємств, які використовують природоохоронні технології, ініціювати створення підприємств з переробки і утилізації відходів, вдвічі збільшити обсяги рекультивації за рахунок суб'єктів, які завдають шкоди довкіллю. Необхідно реалізувати «Національну програму охорони земель», за рахунок збільшення площі лісів, що сприятиме поліпшенню екологічної структури земель регіону.

Площа лісового фонду області становить 192,4 тис. га при загальному запасі деревини 14,75 млн м³. Щорічний приріст сягає 378,8 тис. м³ (при середньому на 1 га – 2,3 м³), а лісистість території – 6,0 %. За площею насаджень домінують твердолистяні (64%) та хвойні (26%), м'яколистяні займають відповідно лише 8%. Переважаючими в зазначених породних групах є дуб і сосна. Сучасні лісові насадження є переважно штучними, і представлені лісопарками, лісополосами, насадженнями санітарних зон. Із природних лісових масивів збереглися лише соснові бори лівого берега Самари, заплавні ліси лівого берега Дніпра та байрачні ліси і чагарники. Найбільш відомим лісовим масивом є Самарський бір. Другим великим лісовим масивом площею більше 1,3 тис. га є Дібрівський ліс, розташований на південному сході Покровського району. Незначні лісові масиви мають місце по берегах Дніпра на північний захід від Дніпропетровська та на дніпровських островах, по берегах Орілі, Самари, Вовчої. Ліси-байраки розкидані невеликими острівками по всій території області. До лісових насаджень можна віднести і лісові полезахисні смуги та насадження вздовж залізниць.

Вік насаджень молодий, лише 5% лісів належать до категорії стиглих та пристигаючих. У видовому складі домінують сосна та дуб. Така ситуація не сприяє розвитку лісообробної галузі в регіоні, яка змушена використовувати довізну сировину. У Дніпропетровській області проводяться заходи щодо розширення лісів природоохоронно-рекреаційного значення, зокрема у численних лісових заказниках та Дніпровсько-Орільському природному заповіднику.

Рослинний світ налічує більше 1700 видів, тваринний – понад 7500, з них чимало занесено до Червоної книги України (144) і Європейського Червоного списку (38). Фауна області представлена степовими і деякими лісовими тваринами (69 видів ссавців, 59 риб, 10 земноводних, 12 видів і підвидів плазунів, 246 видів птахів). Тут діє 179 природно-заповідних об'єктів на площі близько 99,9 тис. га.

Особливе місце в мережі природних територій області посідають Криворізький залізорудний і Нікопольський марганцеворудний басейни, що розташовані на південному заході та півдні області. Їх природа має характерні відмінності, пов'язані як із південним розташуванням регіону, так і з унікальною геологічною будовою. Остання зумовлює співіснування двох протилежних явищ у природі регіону: з одного боку – наявність своєрідних біогеоценозів, унікальних видів флори і фауни, неповторних ландшафтів, а з другого боку – грандіозне знищення і перетворення природного середовища внаслідок видобутку корисних копалин, на які дуже багата ця земля, і які мають величезне значення для народного господарства України.

До рекреаційного потенціалу області можна віднести об'єкти природно-заповідного фонду, що мають науковий і пізнавальний інтерес. Природно-рекреаційний потенціал області доповнюється значним історико-культурним надбанням. У регіоні нараховується 15396 об'єктів, з них 58 – національного значення; 11106 – об'єктів археології, 3947 – історії та монументального мистецтва, 343 – архітектури та містобудування. Серед найвизначніших архітектурно-містобудівних споруд переважає громадська архітектура.

Аналіз рекреаційних ресурсів Дніпропетровської області свідчить про наявність значного потенціалу для розвитку рекреаційної сфери. У перспективі можливе розширення використання мінеральних вод за рахунок експлуатаційних та розвіданих запасів, які не пройшли державної експертизи, а також лікувальних грязей.

Цікавими для розвитку наукового та пізнавального туризму можуть бути об'єкти природно-заповідного фонду (створення національних парків і екологічних стежок тощо). Але при освоєнні цих територій необхідно дотримуватися нормативів екологічної місткості, щоб не порушити зв'язки в природних екосистемах. За станом ландшафтних ресурсів та їх розміщення область має сприятливі природно-кліматичні умови для розвитку коротко- та довгострокового відпочинку населення. М'який клімат, наявність джерел мінеральних вод, лікувальних грязей, широкі береги Дніпра, водосховищ, наявність лісів, плавнів, заповідників

та заказників сприяють розвитку охоти і рибальства, а також екотуризму, «зеленого», сільськогосподарського, етнографічного туризму.

На лівобережжі області є території, розташовані у басейнах річок Орелі (Приорільський природний комплекс), Самари (Самарський бір, Кочерезький байрачно-балковий комплекс, Межиріччя, Петропавлівські лимани, Мар'їн-Гай), Вовчої та її притоки Верхньої Терси (Дебальцевські лимани, Заплава річки Верхня Терса з прилеглими заплавами), Присамарський природний комплекс загальною довжиною близько 100 км, у складі 37 нині існуючих заповідних об'єктів, тобто 30% всього природно-заповідного фонду області (за кількісним складом). Найцікавіший з об'єктів Правобережжя – Придніпровська байрачно-балкова система. Ця територія приблизно охоплює ділянку узбережжя Дніпра в межах колишньої порожистої його частини.

Дніпропетровська область належить до добре забезпечених природними ресурсами регіонів. У структурі домінують мінеральні ресурси, зокрема ті, які являються сировиною для металургійного виробництва. Багаті земельні ресурси представлені родючими чорноземними ґрунтами, що виводить регіон у число найбільших виробників сільськогосподарської сировини на сході України. Дефіцит місцевих водних ресурсів компенсується транзитним потоком дніпровської води.

Частка лісових та природно-рекреаційних ресурсів є незначною, але ця непропорційність природно-ресурсного потенціалу компенсується потужністю компонентів, зазначених вище.

Характеристика стану здоров'я населення

Здоров'я населення має виняткове значення для розвитку регіону та українського суспільства в цілому, адже воно є ключовим фактором економічного та соціального піднесення, безцінним ресурсом держави. Здоров'я населення сприяє підвищенню продуктивності праці, формуванню більш ефективних трудових ресурсів та більш здоровому й економічно спроможному старінню; скорочує витрати, пов'язані з подоланням хвороб та соціальною допомогою; сприяє економії бюджетних коштів та переорієнтації витрат у русло інвестування.

Найперспективнішим шляхом збереження здоров'я населення громад регіону є злагоджена робота усіх секторів суспільної діяльності, яка скерована на соціальні та індивідуальні детермінанти здоров'я.

Нова європейська політика, що реалізується в межах Стратегії «Здоров'я- 2020», вимагає критичного перегляду існуючих механізмів управління охороною здоров'я на рівні регіону та його громад, удосконалення політики охорони здоров'я, розвитку структур громадського здоров'я, пріоритету надання первинної (медичної) медико-санітарної допомоги, впливу на провідні чинники ризику розвитку захворювань та мінімізації загроз їх прояву.

Накопичений протягом останніх 100 років баласт економічних, соціально-психологічних та ментально-ціннісних проблем нації (глибинні соціальні катастрофи 1930 - 1940 рр., фізичне скорочення населення 1941 - 1945 рр., затяжна системна криза 1990-х рр., втрата населення 2014 - 2018 рр.) має глибоке коріння, що суттєво ускладнює нормалізацію процесів природного відтворення та еволюційного збереження здоров'я мешканців Дніпропетровського регіону. Ця проблема загострюється деформаціями у віковій структурі населення, зростанням ризику передчасної смертності, низьким рівнем народжуваності, що обумовило вичерпання демографічного і відтворювального потенціалу і зрештою не могло не призвести до депопуляції і скорочення чисельності населення, а разом з тим - негативно вплинуло на ставлення держави і нації до фундаментальної проблеми - здоров'я людини.

Протягом 2014 - 2018 рр. показники поширеності хвороб серед населення країни та захворюваності населення Дніпропетровської області демонстрували тенденції стрибкоподібних змін. Станом на 01.01.2018 р. кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань по області склала 2 874 965 випадків (табл. 2.5).

У структурі поширеності хвороб серед всього населення Дніпропетровської області станом на 01.01.2019 р. розподіл рейтингових місць залишається таким:

- перше місце займають хвороби кровообігу, частка яких складає 31,25 %,
- друге місце посідають хвороби органів дихання (19,72 %),
- третє місце належить хворобам органів травлення (10,25%).

Кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань за класами хвороб, тис. випадків

Класи хвороб	Роки				
	2014	2015	2016	2017	2018
Новоутворення	44,0	45,9	44,1	42,4	41,5
Хвороби нервової системи	51,2	53,2	54,8	57,2	55,7
Хвороби системи кровообігу	202,4	192,9	199,3	201,4	191,5
Хвороби органів дихання	1122,7	1114,4	1200,5	1157,6	1101,9
Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	165,1	170,8	180,7	200,3	181,2
Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини	191,6	195,6	202,1	201,2	190,8
Хвороби сечостатевої системи	253,3	264,2	270,4	264,9	256,7
Уроджені аномалії (вади розвитку), деформації і хромосомні порушення	5,2	4,7	4,4	3,9	3,1
Травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх причин	152,9	152	145,5	143,2	139,7
Інші захворювання ¹	613,8	600,7	711,3	686,6	562,7
Усі захворювання	2802,2	2789,1	2899,7	2875,0	2725,1

¹ Інші захворювання включають: деякі інфекційні та паразитарні хвороби; хвороби крові, кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму; хвороби ендокринної системи, розладу харчування, порушення обміну речовин; розлади психіки та поведінки; хвороби ока та додаткового апарату; хвороби вуха та соскоподібного відростка; хвороби органів травлення; вагітність, пологи та післяпологовий період; окремі стани, що виникають у пренатальному періоді; симптоми, ознаки та відхилення від норми, що виявлені під час лабораторних та клінічних досліджень, не класифіковані в інших рубриках.

В цілому, в порівнянні з попереднім роком, рівень захворюваності населення області зменшився на 5,2 % (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Захворюваність населення в області, на 10 тис. населення

Рік	Показник	Відхилення від попереднього року, %
2014	8519,6	1,60
2015	8520,6	1,00
2016	8913,7	393,10
2017	8908,8	-4,90
2018	8442,7	-466,10

Така висхідна динаміка цього показника зберігається протягом тривалого періоду, що формує негативний тренд поширеності перелічених видів хвороб серед населення області.

Факторами ризику виникнення цих захворювань є низька якість харчування, його незбалансованість, незадовільна організація харчування вдома і на робочому місці, самолікування, пізні звернення по кваліфіковану медичну допомогу, недостатня рухливість протягом дня.

Прогнозні зміни поточного стану довкілля, якщо документ державного планування не буде прийнято

За результатами вищенаведеної інформації можна прийти до висновку, що наразі спостерігаються тенденції до погіршення стану довкілля.

Серед найважливіших чинників, що можуть призвести до екологічної загрози, є незворотне вилучення природних ресурсів, недосконалість застосованих технологій використання відходів як вторинної сировини, що є наслідком недостатньо збалансованої антропогенної та техногенної діяльності, невисокий рівень надання послуг у сфері управління відходами і розвиток відповідної інфраструктури в області.

Для Дніпропетровської області проблемним є той аспект, що більшість полігонів та звалищ ТПВ технологічно не облаштовані системами захисту підземних вод, атмосферного повітря, ґрунтів та експлуатуються з порушенням вимог санітарного законодавства. Фактичний вплив більшості місць захоронення ТПВ залишається невідомим з причини відсутності системи моніторингу впливу місць захоронення ТПВ на довкілля. Проте очевидним є те, що полігони та сміттєзвалища є причиною погіршення якості підземних та поверхневих вод, ґрунтів, атмосферного повітря у районі їх розташування.

При незмінній ситуації і надалі спостерігатиметься переповнення місць захоронення ТПВ, що є загрозою санітарно-екологічному благополуччю, негативному впливу на довкілля та на умови проживання населення, включаючи показники здоров'я.

Встановлено, що здоров'я людини залежить від стану довкілля. Це означає, що у людей, котрі проживають в екологічно чистій місцевості, здоров'я може бути кращим, ніж у людей, які живуть в екологічно забрудненій місцевості.

У випадку неприйняття РПУВ значних змін стану навколишнього середовища не передбачається, проте при незмінному стані системи управління відходами, поточний стан довкілля матиме тенденцію до погіршення. В зоні ризику знаходяться якість атмосферного повітря, підземних вод, ґрунтів на територіях, прилеглих до існуючих об'єктів зберігання та захоронення відходів. А підвищення рівня забруднення довкілля провокує виникнення гострих та хронічних захворювань різної форми та генезису у населення, що проживає у межах, які зазнають техногенного навантаження.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

Сучасний стан навколишнього природного середовища Дніпропетровської області та динаміка його змін охарактеризовані на підставі аналізу стану компонентів довкілля (атмосферного повітря, водних ресурсів, земельних ресурсів та ґрунтів, флори та фауни, а також поводження з відходами) в попередньому розділі.

Також надана характеристика кліматичних та метеорологічних умов області та стану здоров'я населення.

Оцінка тенденцій передбачала порівняння основних екологічних параметрів та показників за останні роки. СЕО охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення в результаті впровадження Регіонального плану управління відходами Дніпропетровської області на період до 2030 року.

Основні екологічні проблеми Дніпропетровської області:

1. Забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та автотранспорту.

Екологічні проблеми в області пов'язані з підвищеним рівнем забруднення атмосферного повітря. Промислові підприємства гірничо-металургійного, паливно-енергетичного, хімічного комплексів і транспорт є основними джерелами забруднення повітряного басейну.

У 2019 році викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення порівняно з попереднім роком зменшились на 6 % та становили 576,9 тис. т. Крім того, від стаціонарних джерел забруднення в атмосферне повітря надійшло 23,5 млн. т діоксиду вуглецю - основного парникового газу, який впливає на зміну клімату.

2. Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства.

Скид стічних вод в поверхневі водні об'єкти в 2019 році склав млн м³ (на 17,8 млн м³ менше, ніж у 2018 році), з них: 200,0 млн м³ – забруднених, 356,0 млн м³ - нормативно чистих без очистки, 119,0 млн м - нормативно очищених.

За останні роки моніторингові дослідження якості води поверхневих водойм вказують на погіршення стану річок і водойм Дніпропетровської області, як і по Україні. Споживацьке ставлення до річок впродовж десятиріч призвело до їх катастрофічного виснаження.

Основною проблемою якості поверхневих вод залишається інтенсивне забруднення їх зворотними водами промислових, сільськогосподарських підприємств, комунального господарства. Зі стічними водами у водні об'єкти потрапляє велика кількість біогенних та хлорорганічних речовин токсичної дії, мінеральних солей та інші.

Слід відмітити присутність антропогенних навантажень на поверхневі води внаслідок неефективної роботи очисних споруд промислових та комунальних підприємств, які є суттєвими чинниками погіршення якості води. Існуючі потужності систем водопостачання і водовідведення в області знаходяться переважно в незадовільному стані, працюють неефективно та потребують ремонту та реконструкції. Основними забруднювачами водних об'єктів басейну Дніпра є промисловість, комунальне господарство, сільське, інші галузі. Додатково до водних об'єктів потрапляють дренажні води зрошувальних систем, забруднені гербіцидами, мінеральними солями. Крім вказаних джерел забруднення, значна кількість забруднюючих речовин надходить у водні об'єкти з території населених пунктів, не обладнаними очисними спорудами зливових вод. Недостатня робота комунальних служб, неякісне прибирання вулиць та придомових територій, низька культура утримання санітарного стану населених пунктів приводить до забруднення поверхневого стоку сміттям, нафтопродуктами та завислими речовинами. Крім того, з поверхневим зливом із сільськогосподарських угідь і тваринницьких комплексів, із забрудненими підземними водами у поверхневі води потрапляють біогенні елементи та залишки агрохімії. Розораність водозбірних басейнів сягає граничних меж при надто низькому ступені залісення, на багатьох річках і водоймах ще не закріплені прибережні захисні смуги. Багато річок замулюється, знижується їх транспортуюча здатність. Невисокою поки що залишається технологічна культура застосування добрив в сільськогосподарському виробництві, що впливає на водно-фізичні властивості ґрунтів.

3. Проблеми щодо умов скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти.

В результаті підземного видобутку залізної руди щорічно шахтами Кривбасу

відкачується 10 - 12 млн м шахтних вод. На сьогоднішній день високомінералізовані шахтні води скидаються без очищення за розпорядженням Кабінету Міністрів України. Середня їх мінералізація складає 35 - 40 г/л. Мінералізація шахтних вод обумовлена природним вмістом іонів хлору, натрію, калію, магнію, кальцію, які перевищують гранично допустимі концентрації (ГДК), прийняті для водойм культурно-побутового та рибогосподарського призначення. З метою екологічного оздоровлення річок, після закінчення скиду надлишків зворотних вод на підставі регламенту промивки ДПП "Кривбаспромводопостачання" здійснює промивку річок Інгулець та Саксагань, що є необхідним для забезпечення питною водою м. Миколаєва та зрошення сільгоспугідь Херсонської і Миколаївської областей, які знаходяться нижче за течією.

Підприємствами Кривбасу не впроваджуються ефективні технології, які забезпечують зниження мінералізації вод перед скиданням їх у водні об'єкти.

Утилізація високомінералізованих шахтних вод, яка являється складною і поки що не вирішеною екологічною проблемою не тільки Криворізького басейну, а й усієї України, яку можливо вирішити тільки на державному рівні.

4. Забруднення підземних водоносних горизонтів.

Забрудненням підземних вод на території області носить локальний характер і пов'язане із функціонуванням підприємств вугільної та хімічної промисловості, чорної металургії, виробництвом мінеральних добрив, комунального та сільського господарства.

З 2018 року через обмежене фінансування, польові роботи з вивчення стану підземних вод майже не проводилися, за виключенням гідрохімічного випробування підземних вод по спостережних свердловинах відомчої мережі в межах гірничих відводів шахт Західного Донбасу.

У Західному Донбасі відчутний збиток підземним водам продовжують наносити високо мінералізовані (6,0-33,0 г/дм) шахтні води. Акумуляуючись у фільтруючих накопичувачах, вони продовжують забруднювати водоносні горизонти в четвертинних, берекських та межигірських відкладах. Основними забруднюючими компонентами є хлориди та сульфати. Мінералізація підземних вод у зонах засолення коливається в межах 3,6-8,6 г/дм . Глибина засолення - до 28 м. Розміри засолення у плані не встановлені через недостатню кількість випробуваних водо пунктів. Як і раніше залишаються непридатними для пиття підземні води в четвертинних відкладах, що каптуються побутовими колодязями, у південно-східній частині с. Богданівка Павлоградського району.

Забруднення промисловими та комунальними стічними водами, що містять у підвищених кількостях токсичні елементи, нафтопродукти, перевищення концентрації окремих хімічних елементів - є небезпечним джерелом забруднення як підземних, так і поверхневих вод. Основні випуски їх у річкову мережу відбуваються, як і в минулі роки, у межах великих міст Дніпропетровської області, де зосереджені водосховища виробництва.

На ділянках випусків токсичних стічних вод у районі міських агломерацій можливе формування осередків забруднення підземних вод у четвертинних відкладах, що характеризується природною незахищеністю та мають тісний гідравлічний зв'язок з поверхневими водами.

5. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону.

Загалом гідрографічна мережа басейну р. Дніпро в межах Дніпропетровської області за матеріалами інвентаризації Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області представлена: 291 річкою довжиною більше 10 км, 100 водосховищами, 3292 ставками та 1129 озерами, з яких лише 219 озер площею три і більше гектарів.

Надмірне використання водних ресурсів малих річок для потреб сільського господарства та риборозведення, самовільне водокористування та створення штучних водойм на руслах малих річок порушує природний водний, гідробіологічний режим річок, збільшує заростання та утворення донних відкладень; скиди шахтних вод вносять у води річок додаткове забруднення мінеральними речовинами; потенційними забруднювачами малих річок та підземних вод є неорганізовані сховища непридатних ядохімікатів. Розораність водозабірних басейнів сягає граничних меж при надто низькому ступені заселення. На багатьох річках і водоймах не закріплені прибережні захисні смуги, а деякі з наявних не завжди відповідають вимогам водного законодавства України.

6. Підтоплення земель та населених пунктів регіону.

Техногенне підтоплення суттєво відрізняється від природного. Воно не має циклічності, має постійний характер, але при цьому різну інтенсивність, що залежить від кількості та масштабності аварій, вводу в дію нових промислово - житлових об'єктів, і тому не

завжди може бути виконано короткострокове і оперативне прогнозування. У межах населених пунктів підтоплення обумовлене підпором ґрунтових вод Кам'янського водосховища, замуленням і зарегулюванням стоку рр. Оріль, Самара, Бик і Тернівка, забудовою заплави і відсутністю належного поверхневого стоку. Дренажні канали замулені, засипані і не виконують своїх функцій, що потребує значних капіталовкладень на спорудження нових інженерних систем з урахуванням існуючої містобудівної документації.

7. Утилізація відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості.

Значні масштаби використання природних ресурсів та енергетично- сировинна спеціалізація Дніпропетровської області, яка обумовлена великими обсягами виробництва і споживання разом із застарілою технічною базою, а також стрімкий розвиток урбанізації та агломерацій визначають високі показники щорічного утворення і нагромадження відходів.

Питання накопичення та утилізації промислових відходів має загальнодержавне значення, оскільки більша частина відходів містить шкідливі для навколишнього природного середовища та людини речовини. Вирішення проблеми утилізації відходів - це очищення довкілля від токсичних речовин і баласту та отримання при цьому корисних продуктів і, як слідство, економічного ефекту.

Необхідно зазначити, що більша частина розміщених відходів мають велику кількість ресурсоцінних компонентів, які можна вилучити з метою одержання якісної та дешевої сировини.

Рециклінг відходів має велике екологічне значення, оскільки сприяє захисту довкілля від негативного впливу відходів та забезпечує ощадливе використання матеріально-сировинних і енергетичних ресурсів.

8. Організація контролю радіаційної безпеки щодо впливу на навколишнє природне середовище АЕС, об'єктів з радіоактивними відходами, при ліквідації накопичувачів (хвостосховищ) відходів виробництв з підвищеними рівнями радіоактивності та рекультивациі земель, що мають радіоактивне забруднення.

Накопичення радіоактивних відходів уранодобувної та уранопереробної промисловості на території Дніпропетровської області залишається гострою проблемою, так як, незадовільні умови зберігання відходів-хвостів та недосконалість системи радіаційного моніторингу призводять до подальшого радіоактивного і хімічного забруднення навколишнього природного середовища, шкідливого впливу на стан здоров'я населення.

Однією з таких проблем є ситуація, яка склалася на уранових об'єктах ВО "Придніпровський хімічний завод". Хвостосховище "Сухачівське" несе потенційну небезпеку для довкілля і здоров'я населення, але на сьогодні вирішується питання відновлення його безпечної експлуатації: здійснюється моніторинг радіаційного та екологічного стану на території хвостосховища, проводиться нагляд за його технічним станом, розроблено проект системи контролю за геотехнічним станом дамби хвостосховища.

9. Поширення екзогенних геологічних процесів.

У межах Дніпропетровської області набули розвитку такі екзогенні геологічні процеси природного та техногенного походження як зсуви, карст, підтоплення, осідання земної поверхні над гірничими виробками, переробка берегів водосховищ та просідання лесових ґрунтів. Загальна кількість зсувів складає 382 одиниці. В активному стані перебувають 12 площею 0,438 км²; на забудованій території зафіксовано 165 проявів процесу, у зоні впливу яких знаходяться 167 об'єктів господарювання.

Зсувними процесами сильно порушені території великих міст, території розробок родовищ корисних, а також прибережні зони великих водосховищ і річок (на окремих ділянках). Чітко вирізняються кілька районів, де зсувна активність характеризується високою інтенсивністю і завдає збитків народному господарству.

Район правого схилу долини р. Дніпра і балок, що впадають до нього у межах міст Дніпро і Кам'янське. Головна причина розвитку зсувів - перезволоження лесових ґрунтів на схилах поверхневими та підземними водами у результаті постійного або періодичного підйому підземних вод (після сніготанення, випадання опадів), неорганізоване скидання поверхневих вод (балки Шамишина, Карнаухівська), посилення донної ерозії за рахунок скидання промислових і побутових стоків (балки Баранникова, Аптекарська, Червоноповстанчеська). Деякі глибокі зсуви, є тектонічно обумовленими (у Червоноповстанській балці - район інституту чорної металургії, в Аптекарській - біля агрегатного заводу, на правому схилі Шамишиної балки - поблизу житлового масиву "Черьомушки").

В м. Дніпро внаслідок зсувів майже щороку руйнуються індивідуальні житлові будинки, раз на 2-3 роки трапляються деформації промислових споруд, багатоповерхових будинків, дитячих установ (схили балок

Червоноповстанської Аптекарської, Сухого Яру). Всього в місті у зсувонебезпечних зонах розташовано більше 500 житлових будинків і близько 50 промислових підприємств.

Район правого схилу долини р. Дніпра, вище м. Кам'янське і басейнів річок Омельник, Домоткань і Самоткань. Чисельні зсуви, як глибокі, так і мілкі, відбуваються тут на схилах долин малих річок, балок та ярів, а також на узбережжі Кам'янського водосховища. Спостерігається зв'язок зсувів з глибинною і боковою ерозією постійних і тимчасових водотоків, а також інтенсивною абразивною діяльністю хвиль Дніпродзержинського водосховища (зсуви-обвали).

Район правого схилу долини р. Самара та її приток вище м. Новомосковськ. Зсуванню сприяє інтенсивна глибина та бокова ерозія водотоків (поблизу с. Вільне, Кочережки, Новостепанівка, Всесвятське, Євелько-Миколаївка).

Північне узбережжя Каховського водосховища, на схід від м. Нікополь, у районі сел. Придніпровське, Добра Надія. Ділянка розташована поблизу межі Українського щита і Причорноморської западини. Зсування тісно пов'язане з абразивною роботою хвиль Каховського водосховища.

10. Охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори.

Для підтримки достатнього рівня біологічного різноманіття та збереження рідкісних і зникаючих видів рослинного та тваринного світу необхідно розширення як площ, так і кількості природоохоронних об'єктів, що потребує істотних капіталовкладень, але у майбутньому очікується одержання значної кількості екологічних, економічних і соціальних вигод від таких інвестицій.

Під час проведення заходів щодо охорони, раціонального використання та відтворення тваринного світу повинно забезпечуватися додержання основних вимог і принципів: збереження умов існування видового та популяційного різноманіття тваринного світу в стані природної волі; недопустимість погіршення середовища перебування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин; додержання науково обґрунтованих лімітів використання об'єктів тваринного світу. Також необхідно застосовувати природоохоронні технології під час здійснення виробничих процесів; проводити заходи, спрямовані на відтворення, в тому числі штучне, диких тварин, профілактику та боротьбу з захворюваннями тварин.

За інформацією Дніпропетровського обласного управління лісового та мисливського господарства для охорони лісів в першу чергу необхідне покращення матеріально-технічної бази лісгосподарських підприємств. Існуюча техніка для гасіння лісових пожеж в більшості застаріла, потребує постійних ремонтів. Таким чином вважається за необхідність придбання пожежної техніки високої прохідності, пожежного обладнання, а також автомобілів високої прохідності для здійснення патрулювання лісів лісовою охороною.

Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони природних комплексів, безумовно, позитивно впливають на стан мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин і рослин на території Дніпропетровської області.

За інформацією природного заповідника "Дніпровсько-Орільський" за час існування заповідника відбулося збільшення кількості видів тварин та рослин, а також чисельності окремих видів, що охороняються. У першу чергу, це пов'язано з удосконаленням системи охоронних заходів та тривалістю детальних моніторингових досліджень, які проводяться співробітниками наукового відділу заповідника.

11. Проблеми природно-заповідного фонду.

У межах природного заповідника "Дніпровсько-Орільський" існує пряма загроза деградації його гідроландшафтів з причини зміни гідрологічного режиму озер, їх замулення та заболочення.

Загальний стан навколишнього природного середовища та здоров'я населення при реалізації РПУВ не зазнають негативного впливу. Стан та якість довкілля прогнозується на теперішньому рівні з динамікою покращення та підвищення рівня життя населення з одночасним зменшенням існуючих факторів впливу (надходження забруднюючих речовин у атмосферне повітря, природні водойми та ґрунти).

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

З метою більш детального визначення та унаочнення переліку факторів, які можуть чинити вплив на розробку, затвердження та подальшу реалізацію РПУВ, був проведений SWOT аналіз. Він є відправною точкою та своєрідною основою при підготовці стратегічних документів. Даний аналіз дозволяє відокремити зовнішні і внутрішні чинники та розділити їх на позитивні і негативні. SWOT аналіз являє собою аббревіатуру, що у перекладі з англійської мови у контексті розробки та впровадження РПУВ означатиме наступне:

- Внутрішні чинники (обласний рівень)
 - сильні сторони регіону (**S**trengths)
 - слабкі сторони регіону (**W**eaknesses)
- Зовнішні чинники (державний і транскордонний рівень)
 - можливості розвитку галузі управління відходами (**O**pportunities)
 - загрози розвитку галузі управління відходами (**T**hreats)

Результати проведеного SWOT-аналізу галузі управління відходами у Дніпропетровській області представлені у (табл. 4.1).

Екологічна ситуація (а також генетичні фактори та спосіб життя) є основоположним фактором, що визначає стан здоров'я населення, вносить свій вклад в статистику захворюваності та смертності населення.

Прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних факторів дуже важко (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер, до того ж можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з кількома факторами впливу.

Виділити внесок об'єктів інфраструктури управління відходами у вплив на здоров'я населення, на фоні безлічі інших факторів і кумулятивних ефектів є непростим завданням, що в рамках СЕО не визначає обов'язковості доведення прямого зв'язку між здоров'ям населення та впливом об'єктів інфраструктури управління відходами.

Тому достатньо виявити екологічні проблеми та можливі ризики для навколишнього середовища та здоров'я населення, пов'язані з реалізацією РПУВ. При цьому доцільно розглянути проблеми та ризики впливу стосовно кожного виду відходів, що дасть змогу чіткого розуміння можливих впливів та наслідків (табл. 4.2).

Для поліпшення ситуації в області в сфері поводження з відходами та вирішення екологічних проблем та пов'язаних з ними ризиків необхідний комплекс заходів, спрямованих на зменшення забруднень та впливу на здоров'я населення, а також соціально-економічних заходів, спрямованих на підвищення якості життя.

Варто зазначити, що для можливості зменшення впливу на стан довкілля важливим є аналіз проблем та ризиків, визначення заходів по зменшенню впливу на довкілля при розробленні СЕО документів державного планування місцевого рівня, що пов'язані з реалізацією регіонального плану.

За необхідності, а також наявності територій з природоохоронним статусом в районі розташування об'єктів поводження з відходами при розробленні СЕО документів державного планування місцевого рівня доцільно провести аналіз ризиків впливу на ці території, якщо такі ризики існують.

РПУВ спрямований на створення та розвиток комплексної системи поводження з відходами відповідно до державних будівельних і санітарних норм, тому результатом його впровадження можна очікувати покращення стану навколишнього природного середовища та здоров'я населення, що призведе до створення більш сприятливих умов для життєдіяльності людини.

SWOT аналіз галузі управління відходами Дніпропетровської області

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвинена транспортна мережа у області 2. Розвиток співпраці з внутрішніми інвесторами 3. Зацікавленість керівництва області у розвитку системи управління відходами 4. Можливість отримання додаткових доходів у місцеві бюджети 5. Розвинена промисловість, що може бути базою для розвитку інфраструктури перероблення та утилізації відходів 6. Можливість використання відходів для отримання «зеленої» енергії 7. Наявність діючих регіональних програм та планів поводження з відходами 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестача статистичних даних щодо стану галузі, відсутність системного збору та аналізу інформації 2. Відсутність належної системи обліку та реєстрації показників, що характеризують стан сфери поводження з відходами 3. Слабкий контроль у сфері управління відходами, непрозорість діяльності 4. Відсутність чіткого бачення щодо вирішення проблеми збору та утилізації відходів 5. Відсутність достатньої кількості кваліфікованого кадрового складу 6. Відсутність мотивації до роздільного збору та правильної утилізації ТПВ 7. Низька рентабельність діяльності суб'єктів господарювання? 8. Недостатньо розвинена галузева інфраструктура 9. Недостатнє охоплення території послугами з вивезення відходів 10. Перебування значної частини ринку поводження з відходами в «тіньовому секторі» економіки 11. Невідповідність об'єктів поводження з відходами вимогам безпеки, переважаність місць видалення відходів 12. Низький рівень міжмуніципального та міжрегіонального співробітництва 13. Несфокусованість місцевої політики на питаннях екологічної безпеки в ЖКГ
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Область є лідером по виробництву відходів на душу населення 2. Доступ до грантових та кредитних коштів МФО на розвиток інфраструктури МФО, співпраця із закордонними інвесторами 3. Підвищення екологічної свідомості населення 4. Значний потенціал переробки та повторного використання відходів 5. Поява інноваційних технологій і обладнання для утилізації відходів 6. Створення нових робочих місць 7. Забезпечення дотримання санітарно-гігієнічних та екологічних нормативів в населених пунктах 8. Потенціал розвитку бізнесу з переробки вторинної сировини 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низький рівень свідомості населення та підприємств щодо утилізації ТПВ, неготовність оплачувати послуги та відсутність відповідальності 2. Слабке фінансування програм і проектів у сфері поводження з відходами 3. Прогалини законодавчого регулювання галузі, відсутність дієвого механізму реалізації законодавчих положень 4. Відсутність єдиного центру, який би координував вирішення питань у системі поводження з відходами 5. Ефект «чужого сміття», соціальне несприйняття при визначенні місць розташування регіональних об'єктів поводження з відходами

Таблиця 4.2

Екологічні проблеми та ризики впливу на довкілля та здоров'я населення Дніпропетровської області

Назва відходу	Екологічна проблема	Ризики впливу	Компоненти довкілля, що можуть зазнавати впливу
Промислові відходи			
<i>Відходи хімічних речовин і хімічної продукції</i>	Накопичення на території області багатотоннажних відходів.	Ризик потрапляння накопичених відходів у водні об'єкти та атмосферне повітря.	Поверхневі та підземні води, атмосферне повітря, ґрунти.
<i>Відходи добувної промисловості</i>	Накопичення відходів видобування корисних копалин.	Ризик потрапляння накопичених відходів у водні об'єкти та атмосферне повітря.	Поверхневі та підземні води, атмосферне повітря, ґрунти.
<i>Відходи будівництва та знесення</i>	Відсутність системи управління відходами будівництва та знесення.	Ризики не визначені через відсутність діючої системи управління цією категорією відходів	-
<i>Відходи сільського господарства (рослинного походження, тваринного походження)</i>	В області відсутні дані про об'єкти оброблення відходів сільського господарства рослинного походження.	Проблеми та загрози, пов'язані з відходами сільського господарства рослинного походження, не виявлені.	Поверхневі та підземні води, атмосферне повітря, ґрунти, здоров'я населення
	Накопичення відходів тваринництва в худобомогильниках і біотермічних ямах.	Можуть призводити до значних погіршень стану довкілля та виникнення загроз санітарно-епідеміологічного характеру.	
<i>Відходи упаковки</i>	Відсутність діючої системи управління відходами упаковки в області.	Значні обсяги утворення відходів упаковки та неорганізоване належним чином і, як наслідок, безконтрольне поводження з ними призводять до ризику виникнення проблем санітарно-екологічного характеру, а також до захаращеності довкілля, погіршення естетичного вигляду територій населених пунктів та поза їхніми межами.	Ґрунти, повітря
<i>Відходи електричного та електронного обладнання</i>	В області відсутні об'єкти з поводження з відходами електричного та електронного обладнання, що відповідають вимогам чинного законодавства та застосовуються для надання послуг з їх оброблення	Ризики не визначені через відсутність діючої системи управління цією категорією відходів.	
<i>Відпрацьовані батарейки та акумулятори</i>	В області відсутня діюча система управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами.	Ризики не визначені через відсутність діючої системи управління цією категорією відходів.	Ґрунти, підземні води
<i>Зняті з експлуатації транспортні засоби</i>	Відсутність систематизації даних щодо управління утилізації знятих з обліку транспортних засобів.	Ризики не визначені через відсутність діючої системи управління цією категорією відходів.	

Назва відходу	Екологічна проблема	Ризики впливу	Компоненти довкілля, що можуть зазнавати впливу
<i>Медичні відходи</i>	Відсутність систематизації даних щодо управління медичними відходами.	Недотримання правил поводження з медичними відходами категорії В походження можуть призводити до загроз санітарно-епідеміологічного характеру.	Поверхневі та підземні води, здоров'я населення
	Порушення ліцензійних умов в сфері управління медичними відходами. Порушення з боку медичних закладів полягають у передачі медичних відходів організаціям, що не мають відповідних ліцензій. Порушення з боку інших суб'єктів господарювання полягає в наданні послуг у сфері поводження з медичними відходами не маючи відповідних ліцензій.		
	Відсутність в області інституційної структури, до повноважень якої входить питання щодо управління медичними відходами на регіональному рівні.		
	Низький рівень технічного забезпечення інфраструктури управління медичними відходами.		
<i>Осади стічних вод комунальних очисних споруд</i>	Проблемою в сфері управління осадами стічних вод є низький рівень контролю за обсягами утворення цієї категорії відходів, а саме низька якість даних щодо обсягів утворення осаду.	Ризик потрапляння накопичених відходів у водні об'єкти та атмосферне повітря.	Атмосферне повітря, ґрунти, поверхневі та підземні води
Небезпечні відходи			
<i>Небезпечні відходи, відпрацьовані нафтопродукти, відходи</i>	Наявність небезпечних відходів в складі побутових.	Відсутня інформація щодо утворення та обліку небезпечних відходів у складі побутових відходів в області.	Підземні води, атмосферне повітря, ґрунти
	Наявність об'єктів, на яких присутні накопичені за попередній період небезпечні відходи.	Стан місць накопичення непридатних небезпечних відходів незадовільний.	
	Стан більшості місць накопичення небезпечних відходів незадовільний, або існують значні ризики його погіршення з переходом в незадовільний.	Вплив на довкілля призводить до погіршення якості повітря та ґрунту в районі місць накопичення даних відходів.	
Муниципальні відходи			
<i>Побутові відходи</i>	Переповнення місць захоронення ТПВ.	Більшість полігонів та звалищ ТПВ не облаштовані системами захисту підземних вод, атмосферного повітря, ґрунтів у відповідності до вимог чинного законодавства. Фактичний вплив більшості місць захоронення ТПВ залишається невідомим з причини відсутності системи моніторингу впливу місць захоронення ТПВ на довкілля.	Підземні води, атмосферне повітря, ґрунти
<i>Відходи інфраструктури населених пунктів</i>	Забезпеченість окремих територій області місцями захоронення ТПВ знаходиться на межі критичного стану.		

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, які узгоджені з глобальними цілями сталого розвитку до 2030 року, проголошеними резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, зокрема:

- ціль 12 - забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва;
- ціль 13 - вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками.

Міжнародні зобов'язання України в сфері управління відходами базуються на положеннях:

- Рамкової Директиви № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 р. «Про відходи та скасування деяких директив»;
- Директиви Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 р. «Про захоронення відходів»;
- Директиви № 2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2006р. «Про управління відходами видобувних підприємств» якою вносяться зміни до Директиви 2004/35/ЄС»;
- Директиви 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради від 20 грудня 1994 р. «Про упаковку та відходи упаковки»;
- Директиви 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 р. «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)»;
- Директиви 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради від 6 вересня 2006 р. «Про батарейки і акумулятори та відпрацьовані батарейки і акумулятори».

Мета, стратегічні цілі та завдання національної екологічної політики закріплені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

На національному рівні зобов'язання України в сфері управління відходами закріплені Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р.

Основними міжнародними правовими документами щодо запобігання негативному впливу на здоров'я населення на етапі розроблення та прийняття документів державного планування є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

Шляхи врахування зобов'язань під час підготовки документа державного планування

Під час розроблення РПУВ зобов'язання у сфері охорони довкілля, що встановлені на міжнародному та державному рівнях, враховані перш за все через встановлення цільових показників РПУВ, які визначені з урахуванням зобов'язань, прийнятих Україною.

Крім того, при розробленні РПУВ враховувалися принципи управління відходами, що закріплені на рівні європейського законодавства, зокрема:

- дотримання ієрархії пріоритетів управління відходами;
- принцип «оплати забруднювачем»;
- принцип запобігання та принципу превентивних дій;
- принципи самодостатності та наближеності;
- принципи передбачливості та сталості, врахування технічних можливостей та економічної ефективності, захисту ресурсів, врахування загальних наслідків для довкілля, здоров'я людини, економіки та соціуму.

Урахування при розробленні РПУВ вимог законодавства, що стосується сфери управління відходами, дозволило врахувати відповідні зобов'язання національного рівня.

Аналіз відповідності РПУВ національним екологічним цілям наведений у таблиці 5.1.

Таблиця 5.1

Аналіз відповідності РПУВ національним екологічним цілям

№	Діяльність передбачена РПУВ	Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу	Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку	Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління
1	Створення та розвиток інституційної структури регіональної системи управління відходами	+	+	+	+	+
2	Управління муніципальними відходами	+	+	+	+	+
3	Управління небезпечними відходами	+	+	+	+	+
4	Управління промисловими відходами	+	+	+	+	+
5	Управління відходами будівництва та знесення	+	+	+	+	+
6	Управління відходами сільського господарства	+	+	+	+	+
7	Управління медичними відходами	+	+	+	+	+
8	Управління знятими з експлуатації транспортними засобами	+	+	+	+	+
9	Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд	+	+	+	+	+
	РПУВ у цілому	+	+	+	+	+

де,
 "+/-" – стратегічні цілі враховано/не враховано у напрямках РПУВ;
 "х" - стратегічні цілі нейтральні по відношенню до напрямів РПУВ.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Оцінка впливу РПУВ на довкілля

Значним антропогенним чинником у Дніпропетровській області залишається велика кількість накопичених побутових відходів. Найбільш вразливими компонентами довкілля, які зазнають негативного впливу побутових відходів є атмосферне повітря в яке надходять неорганізовані викиди від місць видалення відходів, поверхневі та ґрунтові води, ґрунти, забруднення яких виникає у разі просочення шкідливих компонентів відходів, а також здоров'я населення.

При гіпотетичному «нульовому» сценарії коли не складається або не затверджується РПУВ, подальший екологічний стан населених пунктів є очевидно проблематичним і ця альтернатива веде до погіршення екологічної ситуації, неефективного використання земельних ресурсів, виникненню стихійних звалищ, забруднення водного басейну, погіршення міського ландшафту в цілому.

Впровадження РПУВ та реалізація заходів, які передбачають подальше впровадження системи сортування (роздільного збору) побутових відходів, збільшення обсягів переробки та утилізації, буде мати позитивний вплив на стан довкілля з одночасним зменшенням впливу існуючих незмінних факторів: надходження забруднюючих речовин у атмосферне повітря, природні водойми та ґрунти які здійснюється від місць видалення відходів.

Реалізація РПУВ буде мати позитивний вплив на рівень утилізації відходів, тобто сприяти його збільшенню, що є важливим індикатором регіонального розвитку.

В рамках СЕО здійснено експертну оцінку ймовірного впливу РПУВ на складові довкілля відповідно до контрольного переліку, наведеного в таблиці 6.1.

Очікувані позитивні наслідки реалізації РПУВ, що формалізовані в РПУВ у вигляді цільових показників його реалізації, наведені у таблиці 6.2.

Таблиця 6.1

Оцінка ймовірного впливу РПУВ на довкілля відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація РПУВ спричинити	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Відходи				
Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів			•	
Збільшення обсягів переробки відходів з вилученням небезпечних та ресурсоцінних компонентів та їх утилізації			•	+
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			•	+
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів III-IV класу небезпеки			•	
Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки			•	
Збільшення обсягів переробки побутових відходів з вилученням небезпечних та ресурсоцінних компонентів та їх утилізації			•	+
Спорудження небезпечних об'єктів поводження з відходами		•		+
Повітря				
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		•		+
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	•			+
Погіршення якості атмосферного повітря			•	+
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або будь які зміни клімату			•	
Водні ресурси				

Чи може реалізація РПУВ спричинити	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Збільшення обсягів скидів у поверхневій воді			•	
Погіршення якості поверхневих вод			•	
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			•	
Забруднення підземних водоносних горизонтів			•	+
Збільшення обсягів скидів у поверхневій воді			•	
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			•	
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			•	
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			•	
Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			•	
Земельні ресурси				
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару			•	
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			•	
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			•	
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			•	
Біорізноманіття				
Негативний вплив на ландшафт			•	
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			•	
Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини			•	
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			•	
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля			•	
Населення та інфраструктура				
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території			•	
Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі			•	
Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні об'єкти			•	
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			•	+
Екологічне управління та моніторинг				
Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			•	+
Погіршення екологічного моніторингу			•	+
Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			•	
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			•	+
Інше				
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів			•	+
Суттєве порушення якості природного середовища			•	+

Таблиця 6.2

Цільові показники управління відходами для дніпропетровської області

Цільові показники	Фактичні значення	Значення локалізованих національних цільових показників		Значення цільових показників, прийнятих для регіону	
		2018	2021-2023	2024-2030	2021-2023
Відсоток охоплення населення послугами з поводження з ТПВ	65%	-	-	93%	99%
Кількість зібраних побутових відходів, тис. т/ рік	0,6693	-	-	1,055	1,072
Збільшення обсягів побутових відходів, що спрямовуються на рециклінг, відсотків	-	8%	10%	7.4%	16%
Населення, охоплене роздільним збиранням відходів, відсотків, тис. осіб	1474,03	-	-	1500,00 ¹	2552,00 ²²
Запровадження у населених пунктах роздільного збирання ресурсоцінних компонентів відходів, одиниць	50 нас. пунктів	2500	5000	64	300
Кількість роздільно зібраних побутових відходів, тис. т/рік	32,08 тис.м ³	-	-	85	170.6
Збільшення обсягів відходів, що спрямовуються на рециклінг, відсотків	1,656	15%	50%	12%	24% (55% паперу, скла, пластику, металу)
Запровадження системи роздільного збирання ВЕЕО у кожному кластері, одиниць	-	100	250	7 кластерів	7 кластерів
Запровадження схеми збирання небезпечних відходів у складі побутових, одиниць	-	-	-	7 кластерів	7 кластерів
Запровадження системи для роздільного збирання використаних батарей та акумуляторів у кожному кластері, одиниць	2 міста	-	-	7 кластерів	7 кластерів
Створення системи збирання зношених шин у громадських пунктах для збирання специфічних потоків побутових відходів у кожному кластері, одиниць	-	-	-	7 кластерів	7 кластерів
Утворення центрів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання), одиниць	-	100	250	3	9
Будівництво стаціонарних потужностей з термічної утилізації відходів, одиниць	0	15	20	-	1

¹ охоплених схемами РВВ

Цільові показники	Фактичні значення	Значення локалізованих національних цільових показників		Значення цільових показників, прийнятих для регіону	
		2018	2021-2023	2024-2030	2021-2023
Збільшення обсягів відходів, що спрямовуються на термічну утилізацію, млн тонн	0	2	3	-	0,385
Збільшення обсягів побутових відходів, що спрямовуються на термічну утилізацію, відсотків	0	7%	10%	-	33%
Створення потужностей з компостування біовідходів, одиниць	0	150	500	2	7
Створення потужностей для оброблення роздільно зібраних зелених відходів, тис. т/рік	0			32,7	51,2
Створення мережі регіональних полігонів побутових відходів (відповідно до Директиви 1999/31/ЄС), одиниць	0	25	50	-	7
Створення потужностей для видалення побутових відходів, тис. т/рік	-	-	-	-	621
Зменшення кількості місць для видалення побутових відходів (відповідно до Директиви 1999/31/ЄС), одиниць	255	1000	300	100	7
Зменшення обсягу побутових відходів, що видаляються на полігони, відсотків	98,4	50%	30%	88%	54%
Закриття полігонів та сміттєзвалищ, відсотків від зайнятої площі	59,34 га	-	-	-	30% з 917,33 га
Будівництво станцій перевантаження відходів, одиниць	0	-	-	1	8
Створення потужностей перевантажувальних станцій, тис. т/рік	0	-	-	15	95
Створення нових потужностей з рециклінгу, одиниць	0	250	800	2	7
Створення сортувальних потужностей для окремо зібраних ресурсоцінних компонентів відходів, тис. т/рік	-	-	-	78	335
Будівництво заводу механіко-біологічного оброблення, одиниць	0	-	-	-	2
Створення потужностей механіко-біологічного оброблення, тис. т/рік	0	-		-	372

Цільові показники	Фактичні значення	Значення локалізованих національних цільових показників		Значення цільових показників, прийнятих для регіону	
		2018	2021-2023	2024-2030	2021-2023
Створення регіонального центру з оброблення небезпечних відходів та полігону небезпечних відходів (за результатами попереднього техніко-економічного обґрунтування), одиниць	0	-	-	-	1 (залежно від ТЕО)
Створення спалювального заводу для медичних відходів, одиниць	0	-	-	-	1
Створення автоклавів для медичних відходів у медичних закладах, одиниць	-	-	-	-	16
Створення потужностей для оброблення інфекційних медичних відходів, тис. т/рік	-	-	-	-	3
Створення установки з рециклінгу відходів будівництва та знесення, одиниць	0	-	-	5	5
Створення потужностей з рециклінгу відходів будівництва та знесення, тис. т/рік	0	-	-	448	430

На основі експертних оцінок, представлених в таблиці 6.1, можна зробити наступні висновки щодо ймовірного впливу «Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області до 2030 року» на довкілля:

1) Вплив на атмосферне повітря. В результаті реалізації РПУВ не передбачається збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та погіршення його стану.

2) Вплив на водні ресурси. РПУВ не передбачає збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. А навпаки санація існуючих полігонів та звалищ ТПВ з улаштуванням протифільтраційного екрану, реконструкція контейнерних майданчиків призведе до покращення якості поверхневих та підземних вод.

3) Відходи. Впровадження РПУВ та створення комплексної системи поводження з відходами сприятиме зменшенню обсягів видалення відходів в тому числі твердих побутових відходів.

4) Вплив на земельні ресурси. Внаслідок реалізації РПУВ не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

5) Вплив на біорізноманіття та рекреаційні зони. В РПУВ не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття.

6) Вплив на культурну спадщину. Реалізація РПУВ не має призводити до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини.

7) Вплив на населення та інфраструктуру. РПУВ не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення області. Більше того, вирішення таких питань, як будівництво сміттесортувальних ліній, реконструкції існуючих полігонів та звалищ, контейнерних майданчиків, впровадження роздільного збору сміття, має сприяти покращенню здоров'я населення.

8) Екологічне управління, моніторинг та інше. РПУВ не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки, натомість передбачає покращення механізмів контролю в сфері поводження з відходами.

9) Кумулятивний вплив. Ймовірність того, що реалізація РПУВ може призвести до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Таким чином, реалізація «Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області до 2030 року» не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох цілей РПУВ може призвести до покращення екологічної ситуації на території Дніпропетровської області.

Вплив РПУВ на викиди парникових газів

РПУВ передбачена діяльність, що пов'язана з викидами парникових газів. Основними з напрямів такої діяльності є:

- захоронення побутових та інших відходів на полігонах;
- біологічне оброблення відходів;
- утилізація відходів з використанням їх енергетичного потенціалу (в якості твердого палива);
- термічне знешкодження відходів (медичних).

Як правило, викиди метану з полігонів є найбільшим джерелом викидів парникових газів в сфері управління відходами.

Результат впливу реалізації РПУВ на викиди парникових газів оцінюється за різницею обсягів викидів за сценарієм без реалізації РПУВ та сценарієм реалізації РПУВ.

Викиди парникових газів при захороненні побутових відходів на полігонах

При захороненні побутових та інших відходів на полігонах і звалищах відбувається анаеробне розкладання біовідходів і окремих інших відходів органічного походження (наприклад папір, текстиль). При цьому утворюється так званий полігонний біогаз, який у своєму складі містить парникові гази. Застосування технологічних рішень із роздільного збирання відходів, сортування та компостування зменшує вклад полігонів на викиди парникових газів.

Таким чином при захороненні побутових та інших відходів утворюється наступні парникові гази:

- діоксид вуглецю (CO_2);
- метан (CH_4);
- закис азоту (N_2O).

Методології визначення обсягів парникових газів від полігонів та звалищ враховують лише метан. Обсяги викидів N_2O не враховуються через їх незначну кількість. Викиди двоокису вуглецю (CO_2) біологічного походження не враховуються як парникові, оскільки аналогічна кількість CO_2 була спожита рослинами, з яких потім вуглець перейшов до органічних речовин, потім за ланцюгом до відходів і повернувся до атмосфери у вигляді викидів CO_2 .

Припущення, за якими визначалися обсяги викидів парникових газів.

При інерційному розвитку системи управління відходами (у разі неприйняття або невиконання РПУВ):

- питомі обсяги утворення побутових відходів та їх морфологічний склад суттєво не будуть змінюватися протягом періоду планування (до 2030 року);
- використання біовідходів у власних домогосподарствах, у т.ч. їх компостування, а також спалювання рослинних та інших відходів у власних домогосподарствах буде поширеним у сільській місцевості та селищах міського типу;
- практика поводження з відходами у містах буде близькою до існуючої.

При реалізації РПУВ:

- питомі обсяги утворення побутових відходів та їх морфологічний склад суттєво не будуть змінюватися протягом періоду планування (до 2030 року);
- показники реалізації заходів зі зменшення обсягів захоронення відходів будуть відповідати плановим значенням та цільовим показникам РПУВ;
- регіональні полігони будуть облаштовані системами компостування органічної частини побутових та муніципальних відходів та на сміттесортувальних лініях проводитиметься вилучення складових відходів які здатні утворювати метан.

Біологічне оброблення відходів

РПУВ передбачається діяльність в напрямі біологічного оброблення відходів, яка включає компостування органічної частини відходів у складі побутових відходів, відходів від утримання зелених насаджень населених місць.

Перевагами біологічного оброблення відходів є зменшення обсягу захоронення відходів, біостабілізація відходів, знищення патогенних мікроорганізмів у відходах і вироблення компосту для подальшого використання.

Утворені при біологічній обробці кінцеві продукти можуть, в залежності від їх якості, бути перероблені, або як органічне добриво, поліпшувач ґрунту, або видалені на полігони.

У разі застосування технологій аеробного оброблення (компостування) буде виділятися двоокис вуглецю (CO_2), але він має біологічне походження та не враховується, як той, що додає парникового ефекту оскільки аналогічна кількість CO_2 була спожита рослинами з яких потім вуглець перейшов до органічних речовин, потім за ланцюгом до відходів і повернувся до атмосфери у вигляді викидів CO_2 . У анаеробних ділянках компосту може утворюватися в невеликій кількості метан, який у більшості випадків окислюється всередині компосту. Піддані оцінці викиди метану, що потрапляють в атмосферу, знаходяться в діапазоні від менше одного відсотка до декількох відсотків загального вмісту вуглецю в матеріалі.

При компостуванні також можуть утворюватися викиди N_2O . Діапазон оцінюваних викидів варіюється в межах від менше 0,5 відсотків до 5 відсотків загального вмісту азоту в матеріалі.

Органічна частина відходів після біологічного оброблення при їх використанні або захороненні вже не буде розкладатися та утворювати метан (парниковий газ).

Кількісні значення очікуваного зниження викидів парникових газів на даному етапі визначити неможливо внаслідок значних невизначеностей відносно параметрів таких проектів.

Утилізація відходів з використанням їх енергетичного потенціалу

РПУВ передбачається діяльність в напрямку використання енергетичного потенціалу відходів, як муніципальних так і інших видів у вигляді твердого палива.

Використання енергетичного потенціалу відходів призводить до заміщення викопного палива. Тобто відбувається зменшення використання викопного палива з усіма супутніми позитивними екологічними наслідками, у тому числі зменшення викидів парникових газів.

Кількісні значення очікуваного зниження викидів парникових газів на даному етапі визначити неможливо внаслідок значних невизначеностей відносно параметрів таких проектів.

Термічне знешкодження відходів

РПУВ передбачається діяльність в напрямі термічного знешкодження відходів, передусім це стосується медичних відходів категорії В та окремих відходів тваринного походження (побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною), що відносяться до небезпечних.

Найбільш розповсюдженим варіантом термічного знешкодження небезпечних відходів є спалювання. Спалювання відходів буде джерелами викидів парникових газів. Викидаються такі гази, як CO_2 , метан (CH_4) і закису азоту (N_2O). Зазвичай, при спалюванні відходів CO_2 виділяється значно більше, ніж CH_4 і CO .

Кількісні значення очікуваного зниження викидів парникових газів на даному етапі визначити неможливо внаслідок значних невизначеностей відносно параметрів таких проектів.

Висновки щодо ймовірного впливу РПУВ на довкілля

Атмосферне повітря

Суттєвого впливу реалізації РПУВ на атмосферне повітря не очікується.

Реалізація окремих заходів РПУВ буде призводити до збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, окремих - до зменшення.

Створення додаткових об'єктів інфраструктури і поява нових джерел викидів не буде призводити до викидів, що перевищують нормативно допустимі величини.

Розвиток системи збирання та перевезення побутових відходів, збільшення автопарку сміттєвозів призведуть до збільшення викидів. При цьому кількість сміттєвозів та режим їх руху за маршрутами збирання відходів не буде суттєво впливати на загальні обсяги викидів від автотранспорту відповідних територій області. Використання сучасних сміттєвозів забезпечить дотримання вимог законодавства щодо параметрів викидів від автотранспорту.

Реалізація окремих заходів РПУВ буде супроводжуватися зменшенням обсягів викидів та поліпшенням якості атмосферного повітря, зокрема:

- закриття полігонів та звалищ;

- зменшення обсягів захоронення відходів.

Кліматичні зміни

Очікується загальний позитивний вплив реалізації РПУВ на запобігання кліматичним змінам через загальне зменшення викидів парникових газів. Додатково будуть забезпечені зниження викидів парникових газів при реалізації заходів з біологічного оброблення відходів та утилізація відходів з використанням їх енергетичного потенціалу.

Реалізація окремих заходів РПУВ будуть супроводжуватися додатковими викидами парникових газів, але їх кількість буде невеликою у порівнянні із сукупними зменшеннями.

Водні ресурси

Позитивний вплив реалізації заходів РПУВ на водні ресурси буде полягати в основному у зниженні забруднення ґрунтових вод у місцях видалення відходів.

Відходи

Основні позитивні наслідки реалізації РПУВ очікуються саме у зниженні навантаження на довкілля, пов'язаного з утворенням відходів та усіма операціями поводження з ними.

Кількісні наслідки реалізації РПУВ закріплені у вигляді відповідних цільових показників, що узгоджені з цільовими показниками національного рівня та враховують місцеві особливості.

Земельні ресурси

Реалізація РПУВ не призведе до підсилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або в характеристиках рельєфу, появи таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

Зміни в структурі земельного фонду будуть пов'язані зі створенням об'єктів інфраструктури управління відходами, закриттям і рекультивацією полігонів та звалищ.

Об'єкти природно-заповідного фонду, екомережа та біорізноманіття

РПУВ не передбачається реалізація заходів, що можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду та екомережу області.

Рекреаційні зони та культурна спадщина

Очікується, що реалізація РПУВ призведе до загального поліпшення стану довкілля, його рекреаційних можливостей та естетичних показників об'єктів довкілля через ліквідацію несанкціонованих звалищ, забезпечення населення якісними та доступними послугами у сфері поводження з відходами, ліквідації та/або приведення у відповідність до екологічних вимог інших місць зберігання або видалення відходів.

Населення та інфраструктура

РПУВ не передбачається реалізація заходів, що можуть призвести до негативного впливу на добробут і здоров'я населення та існуючу інфраструктуру.

Зменшення загроз для здоров'я людей буде досягнута за рахунок:

- створення об'єктів поводження з муніципальними відходами що відповідають нормативним вимогам;
- створення об'єктів з термічного знешкодження/спалювання медичних відходів категорії В (інфекційно небезпечних);
- впорядкування діяльності з видалення відходів тваринного походження (побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною, у т.ч. небезпечних).

Очікується, що реалізація РПУВ забезпечить населення якісними та доступними послугам у сфері поводження з побутовими відходами.

Екологічне управління, моніторинг

РПУВ включає напрям діяльності, спрямований на створення та розвиток інституційної структури регіональної системи управління відходами, у т.ч. зміцнення кадрового потенціалу у сфері управління відходами та вдосконалення системи інформаційного забезпечення сфери управління відходами. РПУВ включає діяльність спрямовану на підсилення екологічного управління на рівні усіх ключових учасників: органів державного управління, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та населення.

РПУВ включає підрозділ «Моніторинг регіонального плану».

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Очікуваними наслідками реалізації РПУВ є зниження навантаження на довкілля, пов'язане з утворенням відходів та поводженням з ними.

При цьому реалізація заходів зі створення об'єктів інфраструктури управління відходами, модернізації таких об'єктів, а також експлуатація об'єктів поводження з відходами будуть супроводжуватися додатковими факторами впливу на довкілля.

Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків реалізації РПУВ було виявлено заплановані види діяльності, що потребують серйозної уваги під час їх реалізації, щоб не припустити негативного впливу на довкілля та здоров'я населення внаслідок реалізації РПУВ.

Ризики закриття полігонів та звалищ

РПУВ передбачається припинення експлуатації/закриття та рекультивация сміттєзвалищ і полігонів відходів, що не є небезпечними, які не відповідають встановленим вимогам.

Можливі негативні наслідки

У разі відсутності ефективно працюючої системи збирання та вивезення побутових відходів у населених пунктах існують ризики, що на місцях закритих сміттєзвалищ та/або полігонів (можливо в інших місцях) будуть утворюватися нові сміттєзвалища, оскільки люди вимушені будуть позбавлятися від відходів, що утворюються.

Запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків

Для мінімізації зазначених ризиків діяльність із припинення експлуатації та закриття діючих сміттєзвалищ і полігонів відходів повинна бути організована за наступним алгоритмом:

- 1) визначення місць захоронення та об'єктів оброблення відходів, на які будуть вивозитися відходи з відповідних населених пунктів після закриття визначених сміттєзвалищ чи полігонів;
- 2) забезпечення надання послуг зі збирання та вивезення (на визначені об'єкти) відходів у відповідних населених пунктах;
- 3) припинення експлуатації/закриття та рекультивация визначених сміттєзвалищ і полігонів відходів.

Ризик негативних наслідків при створенні, модернізації та експлуатації інфраструктурних об'єктів

Мінімізація негативних наслідків, що можуть бути спричинені технологічною або економічною нежиттєздатністю об'єктів, досягається розробленням ТЕО відповідних об'єктів, на підставі яких визначаються конкретні їх параметри та умови, за яких ці об'єкти будуть ефективно функціонувати.

Негативні впливи на довкілля, що можуть виникати при створенні, модернізації та експлуатації інфраструктурних об'єктів, не будуть перевищувати нормативно допустимих рівнів. Це буде забезпечуватись застосуванням сучасних технічних рішень та проходженням процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД), за потреби.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ

Оцінка альтернатив у контексті стратегічної екологічної оцінки «Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області до 2030 року» були прийняті наступні перспективи для вивчення наявних альтернатив та їх впливу на навколишнє середовище:

Варіант 1 - розроблення «Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області до 2030 року» - «**Альтернатива №1**»;

Варіант 2 – не розроблення «Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області до 2030 року» - «**Варіант нульової альтернативи**».

Опис оцінки ймовірного негативного впливу на довкілля та стан здоров'я населення відповідно до контрольного переліку за альтернативними варіантами наведено у табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Оцінка ймовірного негативного впливу на довкілля та стан здоров'я населення відповідно до контрольного переліку за альтернативними варіантами

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив*	
	Нульовий сценарій	Прийняття РПУВ
Відходи		
Збільшення кількості накопичених відходів IV класу безпеки?	+	—
Збільшення кількості відходів I-III класу безпеки?	+	—
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?	+	+/-
Збільшення кількості санкціонованих та стихійних сміттєзвалищ?	+	—
Збільшення обсягів захоронення небезпечних відходів?	+	—
Збільшення обсягів ресурсоцінних компонентів, що спрямовуються на захоронення?	+	—
Атмосферне повітря		
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?	+	+/-
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?	+	+/-
Погіршення якості атмосферного повітря?	+	—
Появу джерел неприсмних запахів?	+	+/-
Водні ресурси		
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?	+	—
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?	+	+/-
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?	+	—
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?	+	—
Зміни обсягів та якості підземних вод, забруднення підземних водоносних горизонтів?	+	—
Стан ПЗФ, у тому числі фауни, флори, біорізноманіття		
Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?	+	—
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві, у т.ч. на територіях з природоохоронним статусом?	+	—
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин, у т.ч. на територіях з природоохоронним статусом?	+	—
Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей, у т.ч. на територіях з природоохоронним статусом?	+	—
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'яток природи тощо), у т.ч. на територіях з природоохоронним статусом?	+	—
Кліматичні фактори		
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?	+	+/-
Збільшення викидів парникових газів?	+	—

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив*	
	Нульовий сценарій	Прийняття РПУВ
Ґрунти		
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?	+	—
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?	+	—
Виникнення конфліктів між регіональними та локальними цілями?	+	—
Суттєві негативні зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?	+	—
Погіршення якості ґрунтів, у т.ч. на територіях з природоохоронним статусом?	+	—
Інше		
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?	+	—
Погіршення екологічного моніторингу?	+	—
Розвиток екологічно небезпечних галузей виробництва?	+	+/-
Збереження технократичної моделі суспільної поведінки у сфері поводження з відходами?	+/-	—
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?	+	+/-
Збільшення споживання палива або енергії?	+	—
Суттєве порушення якості природного середовища?	+	—
Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довгострокових цілей у майбутньому?	+	—
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на умови життєдіяльності населення?	+	—

* **“+”** - може спричинити;

“_” - не може спричинити;

“+/-” - однозначно встановити не можливо.

У «Варіанті нульової альтернативи» розглядалася ситуація гіпотетичного сценарію, за яким проект «Регіональний план управління відходами у Дніпропетровській області до 2030 року» не затверджується.

Цей сценарій можна розуміти як продовження поточних (в тому числі несприятливих) екологічних тенденцій, наведених у попередніх розділах.

За результатами аналізу визначено, що в рамках сценарію «нульової альтернативи» подальший сталий розвиток системи управління відходами у Дніпропетровській області є неможливим або неефективним, а зазначена альтернатива призводить до певної стагнації та неефективного використання можливостей розвитку та погіршення екологічної ситуації в області.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Організація моніторингу наслідків виконання РПУВ для довкілля

Моніторинг наслідків виконання РПУВ для довкілля доцільно інтегрувати у загальний процес моніторингу виконання РПУВ шляхом створення та підтримання загальної системи моніторингу реалізації РПУВ та наслідків для довкілля.

Моніторинг наслідків виконання РПУВ для довкілля повинен включати наступні завдання:

- аналіз наслідків для довкілля, зумовлених реалізацією заходів РПУВ;
- аналіз впливів на довкілля, об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації РПУВ;
- аналіз виникнення екологічних проблем, що мають відношення до сфери управління відходами та не передбачених РПУВ та звітом про СЕО.

Відповідальність за організацію та підтримання системи моніторингу

На початковому етапі реалізації РПУВ доцільно закріпити відповідальність за виконання моніторингу. Кожним структурним підрозділом, що буде визначений відповідальним за моніторинг, у межах своєї компетенції розробляється план моніторингу та встановлюється процедура виконання моніторингу.

Дані моніторингу узагальнюються на рівні кожного з структурних підрозділів, а також зводяться в єдиний звіт з моніторингу, що охоплює усі напрями діяльності.

Виконання моніторингу включає:

- збір даних (з визначених джерел та встановленою періодичністю);
- оброблення даних та аналіз результатів;
- формування баз даних, що включають вихідні дані та результати їх опрацювання;
- прийняття рішення за результатами аналізу.

Періодичність

Моніторинг наслідків виконання РПУВ для довкілля проводиться щорічно.

Аналіз результатів моніторингу

Результати моніторингу наслідків для довкілля, зумовлених реалізацією заходів РПУВ оцінюються за критеріями досягнення цілей визначених у РПУВ та за загальною динамікою зміни відповідних показників у часі. Для забезпечення коректності інтерпретації результатів моніторингу слід враховувати якість та повноту вихідних даних, на яких базується аналіз.

Результати моніторингу впливів на довкілля, об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації РПУВ, оцінюються за критеріями відповідності вимогам чинного законодавства.

Результати моніторингу виникнення екологічних проблем, що мають відношення до сфери управління відходами та не передбачених РПУВ та звітом про СЕО, оцінюються за критеріями кількості виявлених додаткових проблем з урахуванням їх специфіки.

Аналіз наслідків для довкілля, зумовлених реалізацією заходів РПУВ

По суті моніторинг реалізації РПУВ включає моніторинг реалізації заходів, спрямованих на мінімізацію навантаження на довкілля, зумовленого утворенням відходів, що є метою РПУВ.

Моніторинг базується на розгляді індикаторів (в даному випадку виконання цільових показників РПУВ) та аналізі досягнення запланованих цілей.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності РПУВ є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме виконання РПУВ. Слід зазначити, що окремі індикатори дозволяють оцінити прямі наслідки впливу реалізації РПУВ на довкілля, окремі - опосередковані, через розвиток інституційної структури регіональної системи управління відходами.

Для якісного проведення моніторингу необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку в майбутньому.

Опис індикаторів, які підлягають моніторингу приведені в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1.

**Індикатори виконання заходів Регіонального плану управління відходами
Дніпропетровської області до 2030 р.**

Індикатор виконання регіонального плану	Одиниця виміру	Періодичність
Кількість працівників Дніпропетровської ОДА, які відповідають за реалізацію та координацію РПУВ	осіб	щорічно
Кількість створених / функціонуючих робочих груп за окремими кластерами	Одиниць	щорічно
Кількість укладених угод про міжмуніципальне співробітництво	Одиниць	щорічно
Кількість затверджених на місцевому рівні планів заходів щодо удосконалення поводження з відходами	Одиниць	щорічно
Кількість ССО населених пунктів області	Одиниць	щорічно
Кількість проведених тренінгів для адміністрації об'єднаних громад щодо управління побутовими відходами	одиниць	Щоквартально
Кількість інформаційних кампаній	одиниць	Щоквартально
Побутові відходи		
Відсоток охоплення населення послугами з поводження з ТПВ	%	Щоквартально
Кількість зібраних побутових відходів	т/рік на 1 жителя	щорічно
Збільшення обсягів побутових відходів, що спрямовуються на повторне використання	%	щорічно
Населення, охоплене роздільним збиранням відходів	%	Щоквартально
Кількість контейнерів для роздільного збирання	Одиниць, %	щорічно
Кількість сміттевозів для роздільного збирання	Одиниць, %	щорічно
Кількість роздільно зібраних побутових відходів	т/рік на 1 жителя	щорічно
Збільшення обсягів відходів, що спрямовуються на рециклінг	%	щорічно
будівництво стаціонарних потужностей з термічної утилізації відходів	одиниць	щорічно
Збільшення обсягів відходів, що спрямовуються на термічну утилізацію	т/рік на 1 жителя	щорічно
Збільшення обсягів побутових відходів, що спрямовуються на термічну утилізацію	%	щорічно
Створення потужностей з компостування біовідходів	одиниць	щорічно
Створені потужностей для оброблення роздільно зібраних зелених відходів	т/рік на 1 жителя	щорічно
Створення мережі регіональних полігонів побутових відходів (відповідно до Директиви 1999/31/ЄС)	одиниць	щорічно
Зменшення кількості місць для видалення побутових відходів (відповідно до Директиви 1999/31/ЄС)	одиниць	щорічно
Кількість побутових відходів, що видаляються на полігони	т/рік на 1 жителя	щорічно
Зменшення загального обсягу відходів, що видаляються на полігони	%	щорічно
зменшення обсягу побутових відходів, що видаляються на полігони	%	щорічно
Проведення рекультивациі сміттєзвалищ і полігонів відходів, що не є небезпечними, які не відповідають встановленим вимогам	% від зайнятої площі	щорічно
Частка звалищ/полігонів, для яких розроблено плани приведення у відповідність /закриття	%	щорічно
Будівництво перевантажувальних станцій для відходів	одиниць	щорічно

Індикатор виконання регіонального плану	Одиниця виміру	Періодичність
Створення потужностей перевантажувальних станцій	т/ рік на 1 жителя	щорічно
Створення нових потужностей з рециклінгу	одиниць	щорічно
Створені сортувальні потужності для окремо зібраних ресурсоцінних компонентів відходів	т/ рік на 1 жителя	щорічно
Будівництво заводу механіко-біологічного оброблення,	одиниць	щорічно
Створені потужності механіко-біологічного оброблення	т/ рік на 1 жителя	щорічно
Кількість домогосподарств, які здійснюють домашнє компостування	одиниць	щорічно
Кількість розроблених та затверджених ТЕО для будівництва запланованих об'єктів поводження з відходами	% від загальної кількості запланованих	щорічно
Кількість проведених досліджень властивостей побутових відходів	одиниць	щорічно
Кількість розроблених місцевих планів управління відходами	одиниць	щорічно
ВЕЕО		
Утворення центрів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання)	одиниць	щорічно
Кількість роздільно зібраних ВЕЕО	т/рік на 1 жителя	щорічно
Кількість угод, підписаних між ОТГ та ОРВВ щодо ВЕЕО (після прийняття законодавчих вимог щодо розширеної відповідальності виробників та створення ОРВВ)	Одиниць	щорічно
Кількість проведених перевірок за незаконним розбиранням ВЕЕО	Одиниць	щорічно
Відходи батарей та акумуляторів		
Кількість роздільно зібраних використаних батарей та акумуляторів	т/рік на 1 жителя	щорічно
Кількість угод, підписаних між ОТГ та ОРВВ щодо використаних батарей та акумуляторів (після прийняття законодавчих вимог щодо розширеної відповідальності виробників та створення ОРВВ)	Одиниць	щорічно
Кількість проведених перевірок компаній, що збирають автомобільні акумулятори, з особливою увагою до незаконного видалення кислоти та умов зберігання	Одиниць	щорічно
Кількість об'єднаних громад, що запроваджують вимоги щодо повернення відпрацьованих батарей та акумуляторів у місцях продажу	Одиниць	щорічно
Відходи зношених шин		
Кількість роздільно зібраних зношених шин у громадських пунктах для збирання специфічних потоків побутових відходів	т/рік на 1 жителя	щорічно
Кількість угод, підписаних між ОТГ та ОРВВ щодо зношених шин (після прийняття законодавчих вимог щодо розширеної відповідальності виробників та створення ОРВВ)	Одиниць	щорічно
Кількість використаних шин, зібраних у транспортному секторі	т/рік	щорічно
Кількість об'єднаних громад з організованим збором відпрацьованих шин	Одиниць	щорічно
Медичні відходи		
Створений спалювальний завод для медичних відходів	одиниць	щорічно
Створенні автоклави для медичних відходів у медичних	одиниць	щорічно

Індикатор виконання регіонального плану	Одиниця виміру	Періодичність
зкладах		
Створенні потужності для оброблення інфекційних медичних відходів	т/ рік на 1 жителя	щорічно
Кількість проведених тренінгів для керівництва та персоналу медичних закладів	одиниць	Щоквартально
Кількість утворених медичних відходів за окремими категоріями	т/рік на 1 жителя	щорічно
Кількість роздільно зібраних та знешкоджених інфекційно небезпечних медичних відходів	т/рік на 1 жителя	щорічно
Кількість проведених перевірок з управління медичними відходами в медичних закладах	одиниць	щорічно
Відходи будівництва та знесення		
Створені установки з рециклінгу відходів будівництва та знесення	одиниць	щорічно
Створенні потужності з рециклінгу відходів будівництва та знесення	т/рік	щорічно
Кількість утворених відходів будівництва та знесення	т/рік	щорічно
Кількість утилізованих, відновлених ВБЗ	т/рік	щорічно
Кількість тендерів з включеними вимогами щодо повторного використання та рециклінгу ВБЗ	одиниць	щорічно
Кількість проведених тренінгів для будівельного сектору з управління ВБЗ	одиниць	Щоквартально
Небезпечні відходи		
Розробка локальних планів та схем збирання небезпечних відходів у складі побутових	одиниць	щорічно
Кількість роздільно зібраних небезпечних відходів у складі побутових	т/рік на 1 жителя	щорічно
Створений регіональний центр з оброблення небезпечних відходів та полігон небезпечних відходів	одиниць	щорічно
Кількість проведених тренінгів для утворювачів промислових відходів з управління небезпечними відходами	Одиниць (тренінгів, слухачів)	Щоквартально
Кількість проведених інспекцій місць зберігання, видалення чи відновлення небезпечних відходів	одиниць	щорічно
Кількість вивезених на знешкодження непридатних пестицидів	т/рік	щорічно
Кількість вивезених для знешкодження відходів СОЗ	т/рік	щорічно
Сільськогосподарські відходи		
Кількість утворення сільськогосподарських відходів рослинного походження	т/рік	щорічно
Кількість утворення сільськогосподарських відходів тваринного походження	т/рік	щорічно
Проведення інформаційних компаній з управління сільськогосподарськими відходами	Одиниць (тренінгів, слухачів)	Щоквартально
Кількість господарств, що впровадили належну переробку та утилізацію зберігання гною тварин	Одиниць	щорічно
Кількість біогазових установок	Одиниць	щорічно
Кількість штрафів за незаконне спалювання відходів сільського господарства	Одиниць	щорічно
Кількість виробленої енергії з біомаси	кВт/рік	щорічно

Індикатор виконання регіонального плану	Одиниця виміру	Періодичність
Кількість закритих скотомогильників	% до існуючих	щорічно
Кількість розроблених планів управління відходами для всіх сільськогосподарських кооперативів та тваринницьких ферм, що перевищують критерії: земля в обробленні > 100 га, або > 1000 голів ВРХ, або > 5000 голів свиней, або > 50тис. голів курей	одиниць	щорічно
Промислові відходи		
Кількість актуальних записів про ОУВ, ООУВ у відповідних реєстрах	одиниць	щорічно
Кількість розроблених паспортів місць видалення промислових відходів	одиниць	щорічно
Кількість утворених промислових відходів за класами небезпеки	т/рік	щорічно
Кількість утилізованих, відновлених та видалених промислових відходів	т/рік	щорічно
Кількість утворених відходів добувної промисловості	т/рік	щорічно
Кількість утилізованих, відновлених та видалених відходів добувної промисловості	т/рік	щорічно
Площі, зайняті під місця видалення відходів добувної промисловості	га	щорічно
Осад стічних вод		
Кількість підготованих інвестиційних проектів щодо оброблення осаду стічних вод	одиниць	щорічно
Визначення кількості обробленого осаду стічних вод для використання в сільському господарстві чи рекультивациі порушених територій	т/рік	щорічно
Кількість утвореного осаду стічних вод	т/рік	щорічно
Відходи упаковки		
Кількість угод, підписаних між ОТГ та ОРВВ щодо відходів упаковки (після прийняття законодавчих вимог щодо розширеної відповідальності виробників та створення ОРВВ)	одиниць	щорічно
Кількість роздільно зібраних відходів упаковки	т/рік	щорічно
Кількість утилізованих відходів упаковки	т/рік	щорічно
Зняті з експлуатації ТЗ		
Кількість угод, підписаних між ОТГ та ОРВВ щодо знятих з експлуатації транспортних засобів (після прийняття законодавчих вимог щодо розширеної відповідальності виробників та створення ОРВВ)	Одиниць	щорічно
Кількість проведених перевірок за незаконним розбиранням знятих з експлуатації транспортних засобів	Одиниць	щорічно
Кількість транспортних засобів, знятих з експлуатації	т/рік	щорічно
Кількість утилізованих транспортних засобів, знятих з експлуатації	т/рік	щорічно
Відпрацьовані нафтопродукти		
Кількість угод, підписаних між ОТГ та ОРВВ відпрацьованих нафтопродуктів (після прийняття законодавчих вимог щодо розширеної відповідальності виробників та створення ОРВВ)	Одиниць	щорічно
Кількість відпрацьованих нафтопродуктів, зібраних, регенованих та відновлених	т/рік	щорічно
Кількість проведених перевірок щодо правильного поводження з відпрацьованими нафтопродуктами	одиниць	щорічно
Кількість мешканців, яким надана інформація про стале	% до загальної	Щоквартально

Індикатор виконання регіонального плану	Одиниця виміру	Періодичність
споживання та участь у схемах роздільного збирання	кількості населення	

Аналіз впливів на довкілля, об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації РПУВ

Чинним законодавством передбачені обов'язки суб'єктів господарювання щодо внутрішнього контролю впливів на довкілля, зумовлених експлуатацією об'єктів поводження з відходами.

Зовнішній контроль параметрів діяльності об'єктів поводження з відходами, що характеризують їх вплив на довкілля, може здійснюватися в результаті перевірок з боку контролюючих органів.

Моніторинг наслідків виконання РПУВ для довкілля в частині аналізу впливів на довкілля, об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації РПУВ передбачає:

- отримання визначеними структурних підрозділів від відповідних суб'єктів господарювання даних їх внутрішнього контролю впливів на довкілля;
- отримання визначеними структурних підрозділів від контролюючих органів результатів контролю параметрів діяльності об'єктів поводження з відходами, що характеризують їх вплив на довкілля;
- аналіз отриманих даних;
- інтерпретацію результатів.

Моніторинг за необхідності може включати дані додаткового контролю окремих параметрів навколишнього середовища, що можуть характеризувати впливи відповідних об'єктів.

Аналіз виникнення екологічних проблем, що мають відношення до сфери управління відходами та не передбачених РПУВ і звітом про СЕО

Моніторинг за цією складовою здійснюється за даними наступних джерел інформації:

- дані екологічних перевірок діяльності суб'єктів господарювання у сфері управління відходами;
- дані системи державного моніторингу навколишнього природного середовища, що можуть характеризувати впливи на довкілля від об'єктів поводження з відходами;
- звернення громадськості щодо проблем та загроз, пов'язаних з поводженням з відходами.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

За приведеною оцінкою відсутня ймовірність транскордонних наслідків в результаті прийняття РПУВ.

Регіональним планом не передбачено місць розташування об'єктів інфраструктури поводження з відходами на територіях, де міг би спостерігатись транскордонний вплив, що унеможлиблює ймовірні наслідки.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦІЄЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

У процесі розробки Звіту про стратегічну екологічну оцінку було проведено попередню комплексну оцінку можливих впливів на всі компоненти навколишнього природного та соціального середовища, що можуть виникати в процесі реалізації Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області на період до 2030 року.

РПУВ спрямований на досягнення національних цілей управління відходами на території Дніпропетровської області з урахуванням місцевих особливостей, а також вирішення наявних та попередження виникнення нових проблем області, що мають відношення до сфери управління відходами із забезпеченням мінімізації навантаження на довкілля, здоров'я населення та якість життя.

У випадку неприйняття РПУВ та при незмінному стані системи управління відходами, поточний стан довкілля матиме тенденцію до погіршення. В зоні ризику знаходяться якість атмосферного повітря, підземних вод, ґрунтів. Відповідно підвищення рівня забруднення довкілля провокує виникнення гострих та хронічних захворювань різної форми та генезису у населення, що проживає у межах, які зазнають техногенного навантаження.

При затвердженні та реалізації РПУВ загальний стан навколишнього природного середовища та здоров'я населення не зазнають негативного впливу. Навпаки: стан та якість довкілля прогнозується на теперішньому рівні з динамікою покращення та підвищення рівня життя населення з одночасним зменшенням існуючих факторів впливу (надходження забруднюючих речовин у атмосферне повітря, природні водойми та ґрунти).

Проаналізовано тенденції стану довкілля за умов можливого прийняття або неприйняття РПУВ, що передбачало порівняння основних екологічних параметрів та показників за останні роки та прогнозні зміни на перспективу.

У даному документі висвітлені екологічні проблеми області, пов'язані з системою управління відходами та можливі ризики для навколишнього середовища та здоров'я населення в даній сфері та ризики, пов'язані з реалізацією РПУВ. При цьому проаналізовано проблеми та ризики впливу стосовно кожного виду відходів, що дає чітке розуміння можливих впливів та наслідків.

З метою поліпшення ситуації у Дніпропетровській області в сфері поводження з відходами та вирішення екологічних проблем, а також мінімізації пов'язаних з ними ризиків, передбачено виконання комплексу заходів, спрямованих на зменшення забруднень та впливу на здоров'я населення, а також соціально-економічних заходів, спрямованих на підвищення якості життя, що мають виконуватись за встановленим алгоритмом.

У Звіті про СЕО розглянуто зобов'язання у сфері охорони довкілля та запобігання негативному впливу на здоров'я населення, що встановлені на міжнародному (резолюція Генасамблеї ООН, директиви ЄС), державному (Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року) регіональному (Дніпропетровська обласна стратегія поводження з твердими побутовими відходами) рівнях, що стосуються РПУВ, а також шляхи врахування таких зобов'язань. Застосування при розробленні РПУВ вимог українського законодавства, що стосується сфери управління відходами, дозволило врахувати відповідні зобов'язання національного рівня. Заходи РПУВ не суперечать міжнародним угодам, державним програмам та планам, а навпаки спрямовані на їх безумовне дотримання та виконання.

В даному документі здійснено оцінку ймовірного впливу реалізації РПУВ на складові довкілля (кліматичні зміни та викиди парникових газів, атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси та ґрунти, культурна спадщина, інфраструктура, здоров'я населення, рівень життя та благополуччя), аналіз позитивних і негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення та очікувані результати. Очікується, що реалізація РПУВ буде мати лише опосередкований вплив на здоров'я населення через прямі впливи на складові довкілля.

Для повноцінного аналізу всіх можливих наслідків та можливості затвердження РПУВ було детально проаналізовано можливі альтернативи та обґрунтовано доцільність прийняття РПУВ. Для цього розглянуто альтернативу нульового рівня - не прийняття та невиконання РПУВ («нульова альтернатива») а також базового сценарію (прийняття РПУВ).

Перевага та прийняття базового сценарію, що передбачає перехід на більш високий рівень комплексного управління відходами в області і заснований на застосуванні сучасних методів управління, обумовлено найбільш повною відповідністю Національній стратегії

поводження з відходами в Україні до 2030 року.

РПУВ передбачається закріплення відповідальності за виконання моніторингу реалізації РПУВ, розроблення плану моніторингу та встановлення процедур його виконання.

Моніторинг базується на розгляді та контролі виконання цільових показників (індикаторів) РПУВ та їх досягнення. Моніторинг екологічних індикаторів ефективності РПУВ є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме виконання програми. При цьому необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх постійний аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку в майбутньому.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що розроблення РПУВ було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та з прагненням їх мінімізації.

Впливи на довкілля, що будуть виникати при створенні, модернізації та експлуатації інфраструктурних об'єктів, не будуть перевищувати нормативно допустимих рівнів, що забезпечуватиметься застосуванням сучасних технічних рішень та проходженням процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД) на місцевих рівнях, за потреби.

Реалізація РПУВ за умови дотримання екологічних та нормативних вимог має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на виконання та дотримання умов програми із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме підвищення рівня добробуту, здоров'я населення Дніпропетровської області та досягнення вищих стандартів життя.

ВИКОНАВЦІ ЗВІТУ ЗІ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Виконавець 1

ОЛЕКСІЄВЕЦЬ Іван Леонтійович

Освіта: повна вища

Науковий ступінь: кандидат географічних наук

Вчене звання: доцент

Стаж виконання робіт в галузі охорони довкілля: 20 років

Виконавець 2

КОЛОМІЄЦЬ Сергій Валерійович

Освіта: повна вища

Науковий ступінь: кандидат технічних наук

Стаж виконання робіт в галузі охорони довкілля: 10 років

